

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav sociálních studií

**Diskriminace a násilí motivované sexuální orientací
a genderovou identitou**

Bakalářská práce

Autor: Adéla Honzíková
Studijní program: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Adéla Šrůtková

Zadání bakalářské práce

Autor:	Adéla Honzíková
Studium:	P21P0217
Studijní program:	B0923A190001 Sociální patologie a prevence
Studijní obor:	Sociální patologie a prevence
Název bakalářské práce:	Diskriminace a násilí motivované sexuální orientací a genderovou identitou
Název bakalářské práce AJ:	Discrimination and Violence Motivated by Sexual Orientation and Gender Identity

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá problematikou diskriminace a násilí vůči osobám, které jsou součástí spektra LGBT+. Teoretická část vymezuje základní pojmy a věnuje se historickému, ale i aktuálnímu společenskému pojetí této skupiny v České republice. Také se dotýká příčin, jež problémové chování vůči LGBT+ vyvolávají. Empirická část práce je formou dotazníkového šetření zaměřena na samotné zkušenosti zástupců LGBT+ s patologickým jednáním vůči jejich osobám. Cílem tohoto kvantitativního průzkumného šetření je zkoumat, v jaké míře a v jakých formách se respondenti setkali s různými typy násilí anebo diskriminace, které byly motivovány jejich sexuální orientací anebo genderovou identitou.

HIML, Pavel, SEIDL, Jan a SCHINDLER, Franz, eds. *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, 2013. 649 s. Každodenní život; sv. 56. ISBN 978-80-257-0876-7.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2. vyd. Praha: Grada, 2016. 254 s. ISBN 978-80-247-5326-3.

PAVLICA, Karel a kol. *Obavy a přání trans lidí: výsledná zpráva z výzkumu realizovaného spolkem Transparent z.s. v roce 2018*. Ostrava: Transparent z.s., 2019. 90 s. ISBN 978-80-906362-4-8.

SEIDL, Jan a kol. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host, 2012. 582 s. ISBN 978-80-7294-585-6.

WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. 724 s. ISBN 978-80-247-2492-8.

Zadávací pracoviště:	Ústav sociálních studií, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.
Oponent:	Mgr. Adéla Šrůtková
Datum zadání závěrečné práce:	28.2.2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Diskriminace a násilí motivované sexuální orientací a genderovou identitou* vypracovala pod vedením vedoucí práce Mgr. Lucie Křivánkové, Ph.D., samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 14. 4. 2024

Adéla Honzíková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Mgr. Lucii Křivánkové, Ph.D., za trpělivé a odborné vedení, cenné připomínky a pomoc při zpracování bakalářské práce. Mé poděkování náleží také iniciativě Jsme fěr za sdílení dotazníku a všem zúčastněným respondentům za vhléd do jejich soukromí a participaci na dotazníkovém šetření.

Anotace

HONZÍKOVÁ, Adéla. *Diskriminace a násilí motivované sexuální orientací a genderovou identitou*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2024. 63 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá problematikou diskriminace a násilí motivovaného sexuální orientací a genderovou identitou. První teoretická kapitola se věnuje charakteristice LGBT+ komunity včetně jejího společenského a právního pojetí v České republice od 16. století až po současnost. Další kapitola je věnovaná klíčovým pojmům, kterými jsou sexuální orientace a genderová identita, jejich jednotlivým formám, etiologii a procesu coming outu. Dále je v teoretické části blíže popsáno násilí a diskriminace, se kterými se LGBT+ jedinci setkávají, a taktéž je zde uvedena typologie těchto jevů. Součástí je i podkapitola zabývající se možnostmi prevence. Empirická část prostřednictvím kvantitativně orientovaného přístupu a využití techniky dotazníku zkoumá míru a formy výskytu diskriminace a násilí vůči LGBT+ lidem motivovaného jejich sexuální orientací a genderovou identitou.

Klíčová slova: LGBT+, sexuální orientace, genderová identita, gender, queer, násilí, diskriminace, homofobie, transfobie

Annotation

HONZÍKOVÁ, Adéla. *Discrimination and Violence Motivated by Sexual Orientation and Gender Identity*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2024. 63 pp. Bachelor Thesis.

The bachelor thesis deals with the issue of discrimination and violence motivated by sexual orientation and gender identity. The first theoretical chapter is devoted to the characteristics of the LGBT+ community, including its social and legal conception in the Czech Republic from the 16th century to the present. The next chapter is focused on the key concepts of sexual orientation and gender identity, their different forms, etiology and the process of coming out. Furthermore, the theoretical part describes in more detail the violence and discrimination that LGBT+ individuals encounter, as well as a typology of these phenomena. A subsection dealing with prevention options is also included. The empirical part explores the extent and forms of discrimination and violence against LGBT+ people motivated by their sexual orientation and gender identity through a quantitative approach and the use of questionnaire techniques.

Keywords: LGBT+, sexual orientation, gender identity, gender, queer, violence, discrimination, homophobia, transphobia

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2022 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: .....

Podpis studenta: .....

Obsah

Úvod	9
1 LGBT+ komunita.....	10
1.1 Historie LGBT+ v České republice	11
1.2 LGBT + v České republice od roku 1989 až po současnost.....	14
2 Sexuální orientace a genderová identita	16
2.1 Sexuální orientace	16
2.2 Genderová identita	19
2.3 Coming out	24
3 Diskriminace a násilí vůči LGBT+ lidem	27
3.1 Diskriminace a její formy	27
3.2 Násilí a jeho formy	29
3.3 Možná prevence	31
4 Míra a formy výskytu diskriminace a násilí vůči LGBT+ lidem.....	33
4.1 Výzkumný problém, cíl a stanovení hypotéz.....	33
4.2 Strategie a metody výzkumného šetření	37
4.3 Sběr dat a výzkumný vzorek.....	38
4.4 Analýza a interpretace výsledků	41
4.5 Shrnutí výzkumného šetření	52
Závěr	54
Seznam použitých zdrojů	55
Seznam objektů.....	62
Příloha	

Úvod

V dnešní době pozorujeme postupné společenské uvolnění, které posunuje LGBT+ komunitu po celém světě stále blíže k získání rovných práv a příležitostí ve všech sférách života. Tento trend se projevuje jak ve společenském, tak právním rámci, kde je odlišná sexuální orientace a genderová identita vnímána s rostoucí pozitivitou v porovnání s minulými stoletími. Nicméně, diskriminace a nenávistné násilí stále zastíňuje každodenní realitu těchto jedinců, a to i v České republice. Tato práce se proto zaměřuje na zmíněnou problematiku nejen prostřednictvím teoretických základů, ale také skrze osobní zkušenosti zástupců různorodých sexuálních orientací a genderových identit.

Motivací autorky pro zpracování tématu diskriminace a násilí vůči LGBT+ lidem je nejen mnoholetá osobní zkušenost s touto komunitou a jejími prožitky, ale také nedávná událost, která zasáhla Slovensko právě v době, kdy se rozhodovala nad výběrem tématu práce. Dva lidé z LGBT+ komunity zde byli brutálně zavražděni z důvodu jejich sexuální orientace. Tato tragická událost je jen jedním z mnoha příkladů stále přetrvávající diskriminace a násilí, kterým LGBT+ jedinci čelí. Často se setkáváme s tvrzením, že LGBT+ lidé již dosáhli rovných práv a boj za něco více je zbytečný. Nicméně, jedním z cílů práce je ukázat, že tato představa je mýtem a že stále existuje mnoho oblastí, kde je zapotřebí bojovat za plnou rovnoprávnost a bezpečí pro všechny členy LGBT+ komunity.

Cílem teoretické části bakalářské práce je systematicky shrnout historický a současný kontext společenského a právního pojetí LGBT+ komunity, přiblížit jednotlivé sexuální orientace a genderové identity, coming out, a také charakterizovat a kategorizovat samotnou diskriminaci a násilí. Také se bude věnovat významu a možnostem prevence. Empirická část má za cíl zkoumat, v jaké míře a v jakých formách se zástupci LGBT+ setkali s různými typy násilí anebo diskriminace, které byly motivovány jejich sexuální orientací anebo genderovou identitou.

Očekávaný přínos této bakalářské práce spočívá nejen v poskytnutí jasné orientace v pojmech jako je sexuální orientace, pohlaví a genderová identita, ale především v nastínění negativních zkušeností, kterým čelí členové LGBT+ komunity v souvislosti s uvedenými negativními jevy.

1 LGBT+ komunita

Do spektra LGBT+ komunity patří všichni, kdo se cítí být její součástí na základě své sexuální orientace anebo genderové identity. Je možné se setkat s výrazy gay a lesbická komunita, LGB, ale i LGBTQIA+. První tři písmena představují lesby, gaye a bisexuály. Písmeno T pak představuje transgender osoby, Q reprezentuje queer jedince, I intersex osoby a písmeno A asexuály či aromantiky (Kadlecová, Kostihá, Macháčková a kol., 2020). Jde však o neustále tvarující a měnící se škálu, proto se často za celým názvem používá i znaménko +, které označuje všechny další sexuální orientace a genderové identity. Právě z tohoto důvodu je v této práci je používána zkratka ve formě LGBT+.

Existuje desítky symbolů a vlajek pro jednotlivé orientace a identity, nejznámějším je však duhová vlajka. Originálně byla vytvořena v roce 1978 Gilbertem Bakerem a měla osm barev. Sytě růžová představovala sex, červená život, za oranžovou se skrývalo léčení, za žlutou sluneční světlo, zelená symbolizovala přírodu, tyrkysová magii a umění, modrá představovala klid, zatímco fialová vyjadřovala ducha LGBT+ lidí. O tuto vlajku byla velká poptávka, avšak z důvodu výrobních problémů se musela odstranit růžová barva, později Baker sám odstranil i tyrkysovou. Vznikla tedy vlajka se šesti pruhy, která je používána dodnes a je nejznámějším symbolem celé LGBT+ komunity (HRC, 2024, online).

Obrázek 1 Původní vlajka LGBT+ komunity v porovnání s aktuální verzí

Ačkoli by se mohlo zdát, že práva LGBT+ komunity dosáhla úrovně srovnatelné s většinovou společností, realita je odlišná. V českém právním systému chybí specifická ustanovení, která by tuto komunitu chránila před násilím motivovaným homofobií (nebo transfobií a podobně) a diskriminací. I když existuje antidiskriminační zákon, jeho praktická účinnost je často omezená a obtížně vymahatelná. „Jedním z důvodů nedostatečné ochrany LGBT+ je chybějící právní úprava, která by jako trestné činy

z nenávisti umožnila kvalifikovat útoky z důvodu sexuální orientace a genderové identity. (...) Evidenčně-statistický systém kriminality Policie ČR sice umožňuje sledovat trestné činy spáchané proti LGBT+, ale bez ohledu na předsudečnou pohnutku. Trestné činy spáchané z důvodu SOGI nejsou sledovány ani analyzovány.“ (Petruželka, Walach, Kalibová, 2020, s. 2) V České republice také stále nebyla uzákoněna možnost stejnopohlavních sňatků, a práva týkající se rodičovství pro páry stejného pohlaví jsou výrazně odlišná od těch pro páry heterosexuální. To se týká například možnosti společné adopce či finanční podpory.

I mimo právní rovinu a samotné diskriminační a násilné činy se některé osoby setkávají se značným znevýhodněním. To může zahrnovat stigma a předsudky ze strany okolí, odmítání ze strany rodiny a blízkých, nedostatečný přístup k informacím o jejich sexuální orientaci či genderové identitě, nedostatečnou dostupnost zdravotní péče a další faktory. Tento souhrn ukazuje, že i přes určitý pokrok v oblasti právní ochrany a povědomí ve společnosti, chybí velký kus práce pro dosažení skutečné rovnosti a inkluзивity pro všechny členy LGBT+ komunity.

1.1 Historie LGBT+ v České republice

Jeden z prvních zaznamenaných případů homosexuality na našem území je možné mapovat v *Pamětech Mikuláše Dačického z Heslova*, kde je uvedeno, že na konci 16. století byl za sodomství (homosexuální styk) upálen mladý muž. Značná část informací, které o homosexualitě z minulých století existují, je čerpána právě z trestních záznamů, a i to je často komplikované, jelikož se zde homosexualita skrývá pod jinými trestnými činy nebo se pro ni používají neobvyklá označení (Himl, Seidl, Schindler a kol., 2013).

V roce 1867 napsal český šlechtic dopis právníkovi Karlu Heinrichu Ulrichsovi (který se považuje za prvního aktivistu bojující za práva homosexuálů v zemích západu), ve kterém vyznal své city vůči mladším mužům. Ulrichs v dalších letech kusy dopisu zveřejnil v pracích, kde se stejnopohlavním náklonostem věnoval. Právě zmíněné psaní je v českých zemích nejstarší ukázkou verbalizace těchto pocitů a sám jeho autor své prožitky označil jako „přirozené“. Ulrichs, jenž byl sám homosexuál, se výrazně prosazoval o emancipaci homosexuality v několika zemích včetně té naší. Věnoval se i její etiologii a při psaní prací čerpal ze zkušenosti vlastní i jeho čtenářů. Jeho teorie byla postavena na tom, že homosexuálové jsou jakési „třetí pohlaví“. V roce

1867 v Mnichově poprvé na světě veřejně přednesl požadavek na zrušení trestů za homosexualitu (Seidl a kol., 2012).

V roce 1868 neznámý autor zaslal dopis Janu Evangelistovi Purkyněmu, v němž ho požádal, aby prozkoumal příčiny homosexuality a prosadil zrušení její trestnosti. Purkyně dopis přednesl na schůzi *Spolku českých lékařů* a následně byl zveřejněn v *Časopisu lékařů českých*, dál se jim ale nezabýval. Existují domněnky, že autorem dopisu je stejný šlechtic, který zaslal dopis i Ulrichsovi (Seidl a kol., 2012).

V lékařství začínalo v chápání homosexuality docházet k obratu od poloviny 19. století, v českých zemích se již v roce 1883 o homosexualitě psalo v učebnici soudního lékařství. Ve druhém vydání (1896) se autor Reinsberg věnuje její etiologii a rozděluje ji na vrozenou a získanou. V roce 1913 Ladislav Haškovec vyšel ve veřejném rozhovoru s názorem, že homosexuálové nepatří do „žalářů“, nýbrž do nemocnic – ačkoliv se to může zdát jako radikální postoj, bylo to první takové prohlášení od odborníka v českých zemích (Seidl a kol., 2012). V těchto letech se časopis *Moderní revue* věnoval kauze Oscara Wilda, který procházel soudním procesem za homosexualitu, a autoři časopisu se postavili na jeho stranu (Beňová et al., 2007).

Důležitou osobností je i německý sexuolog Magnus Hirschfeld, který se tématem homosexuality ve svých pracích celoživotně zabýval, údajně ho k tomu přivedla sebevražda jeho pacienta, jenž ji spáchal v den své svatby (Hirschfeld byl však také sám homosexuál). Zabýval se jako jeden z prvních i transgender osobami, o kterých byl přesvědčen, že mají právo na normální život, a to také veřejně prosazoval. Psal jim kromě jiného kartičky, kde uváděl, že jsou diagnostikováni a mají dovoleno chodit v šatech opačného pohlaví (Česká televize, 2023, online video). Spolu s dalšími se stal v roce 1897 jedním ze zakladatelů první organizace na světě, která si kladla za cíl bojovat za práva homosexuálů a nesla název *Vědecko-humanitní výbor* (*Wissenschaftlich-humanitäre Komitee*). Vydávali ročenku (jejíž vydávání bylo zastaveno v roce 1923 z důvodu hospodářské krize), která se šířila i v českých zemích (Beňová et al., 2007).

V období první republiky se emancipací zabývali dvě strany, a to heterosexuální odborníci, kteří měli větší možnosti prosadit právní úpravy, a homosexuální aktéři. Při vzniku samostatného Československa byl upraven zákon tak, že byla zavedena možnost podmíněného odsouzení za homosexualitu. V této době nastal z důvodu úprav a převzetí právního řádu paradox, kdy na Slovensku a v Podkarpatské Rusi nebyl trestný pohlavní

styk mezi ženami, zatímco jinde ano, a za pohlavní styk mezi muži zde byly nastaveny mírnější trestní sazby. V roce 1920 se začalo pracovat na novém trestním zákoníku, a proto byli právě v této době aktivisté nejvíce zaneprázdnění, aby dokázali upozornit na důležitost zrušení trestání za homosexualitu. První takové veřejné prohlášení v období první republiky přišlo od advokáta Františka Čerovského, jehož motivací byla sebevražda jeho klienta, který byl za stejnopohlavní styk odsouzen. Druhou významnou osobností byl Hugo Bondy (rodák z Chlumce nad Cidlinou), který působil jako psychiatr a sexuolog, ale během 2. světové války spáchal sebevraždu (byl židovského původu). V roce 1932 vznikl spolek s názvem *Československá liga pro sexuální reformu (ČLSR)*, jenž měl za cíl spojit všechny homosexuální a bisexuální osoby. Dalším spolkem, který vznikl v ten stejný rok, byl *Přátelství* (Seidl a kol., 2012).

Během 2. světové války byli homosexuálové a transgender osoby aktivně a systematicky nacisty pronásledováni, o čemž se však začalo hovořit až o desítky let později, do té doby se o těchto obětech mlčelo. Na území Protektorátu Čechy a Morava Reinhard Heydrich ve spise uvedl, že není důvod, proč by se německé orgány měly zabývat homosexualitou u jiných, méněcenných ras. Na našem území tak pronásledování nebylo tak přísné. Gayové byli v koncentračních táborech označováni růžovým trojúhelníkem, transgender osoby a lesby naopak černým. Tito vězni měli vysokou úmrtnost a velká část z nich nepřežila válku (podle dohledatelných dokumentů 60 % lidí označených růžovým trojúhelníkem). Ti, kteří měli to štěstí, se však nedočkali společenského pochopení ani odškodnění. Vězni označení trojúhelníky byli také častěji podrobováni lékařským experimentům. Heinrich Himmler údajně při kontrolách koncentračních táborů prohlašoval větu „*Nechci už příště vidět žádné růžové trojúhelníky.*“ (Pechová, 2005, online)

Ve 30. letech 20. století se začaly provádět první hormonální léčby a operace transgender lidí, známou takovou osobou u nás byla v té době atletka Zdenka Koubková. Po 2. světové válce v Československu začala první systematická práce s těmito osobami, vedl ji sexuolog Josef Hynie, který prošel stáží u výše zmíněného Hirschfelda. Začaly se také sestavovat odborné komise pro schválení operativních změn pohlaví (Česká televize, 2023, online video).

Trestní zákoník z roku 1950, tedy pod správou KSČ, považoval stále homosexualitu za trestnou, sazba byla nastavena až na jeden rok odnětí svobody. Až 1. ledna 1962, po podpisu prezidenta Antonína Novotného, oficiálně v českých zemích nabyl účinnosti zákon č. 140/1961 Sb., dle kterého nejsou vzájemně dobrovolné

pohlavní styky mezi dospělými osobami téhož pohlaví trestným činem (Seidl a kol., 2012).

Počátky organizovaného shromažďování LGBT+ skupin se během komunistického totalitního režimu dají mapovat v socioterapeutických skupinách zřízených v rámci sexuologických pracovišť. V roce 1976 byla pod vedením sexuoložky Dagmar Bártové založena první taková skupina, další pak o 6 let později Slavomilem Hubálkem. Právě na skupinách Hubálka začaly některé z lesbických žen hovořit o touze změnit pohlaví (zpětně se k tomu ale odborníci vyjadřují tak, že spíše než o transgender identitu, šlo o nastavení mysli, že pokud chce někdo milovat ženu, musí být mužem). Označení *Socioterapeutický klub* dostal útvar podobného charakteru, jenž vznikl v roce 1988 pod vedením sexuologů Antonína Brzka a Iva Procházky, a který začal spolupracovat se společenstvím *Lambda*. V této době se také i v českých médiích řešila otázka HIV a AIDS. Na začátku roku 1989 byly v tisku *Mladá fronta* a *Mladý svět* publikovány první seznamovací inzeráty homosexuálů. V počátcích sametové revoluce vznikla skupina *Hnutí tolerance (hnutí na podporu homosexuálů a boje proti AIDS)* (Seidl a kol., 2012).

1.2 LGBT + v České republice od roku 1989 až po současnost

Po sametové revoluci se uvolnila cenzura a změnilo celkové nastavení české společnosti. Výše zmíněné organizace začaly být znatelně více aktivní a začaly vznikat i nové. Až v těchto letech se začalo používat pojmenování gay (v předrevolučním období mezi sebou homosexuálové používali označení „nás“ a „našinec“). Pro homosexuální ženy vzniklo označení lesba (Seidl a kol., 2012). Avšak některé ženy považovaly toto pojmenování za drsné a označení lesbička naopak za příliš zdobné, tento názor panuje v komunitě dodnes.

Mezi roky 1942 až 2004 bylo registrováno celkem 761 osob s transgender identitou, ovšem právě až po revoluci nastal největší nárůst a více z nich také prošlo samotnou operativní změnou pohlaví (Fifková, Weiss, Procházka a kol., 2008).

Autoři Císař a Vráblíková (2012) ve své výzkumné zprávě rozdělují dění LGBT+ aktivismu po roce 1989 na čtyři fáze. V první polovině 90. let vznikaly první organizace českého LGBT hnutí, které se ale soustředily spíše na svou vnitřní komunitu, než na aktivní boj za práva. Výjimkou bylo však *Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO)*, které zastřešovalo přibližně třicet organizací z celé ČR, jež společně aktivně

prosazovaly změny v zákoně, odstranění diskriminace a registrované partnerství. SOHO taktéž šířilo povědomí o nemoci AIDS a provozovalo linku pomoci. Vydávalo i měsíčník a tematické knihy (Fanel, 2000). V druhé polovině 90. let vynikaly lesbické organizace a došlo k výraznějšímu prosazování zájmů na politickém poli ve formě snahy o uzákonění registrovaného partnerství. Ve třetí fázi bylo LGBT hnutí nejvíce viditelné veřejnosti, a i díky tomu se podařilo uzákonit registrované partnerství v roce 2006. Poslední fázi (zpráva byla vydána v roce 2012) bylo vzniknutí mnoha organizací ale i samotného *Prague Pride* průvodu (Císař, Vrábliková, 2012).

V roce 2011 se konal první festival *Prague Pride*, jehož organizátorem je stejnojmenný spolek, který stojí i za projektem *#ozvise*, jenž nabízí podporu a pomoc právě obětem násilí motivovaném sexuální orientací a genderovou identitou, stejně tak jako běh *Fun&Run*, který ještě navíc bojuje proti stigmatizaci HIV+ osob. V rámci jejich činnosti vznikla i iniciativa *Jsmě fěr* bojující za rovné manželství. Provozují také online poradnu pro členy LGBT+ komunity *Sbarvouven.cz* a založili první LGBT+ komunitní centrum v České republice. Kromě toho pořádají i nespočet dalších kulturních akcí, workshopů a přednášek nejenom pro samotné členy LGBT+ komunity, ale pro širokou veřejnost, která má zájem komunitu podpořit nebo se o ní dozvědět více (Prague Pride, 2024, online).

V únoru roku 2024 sněmovna odmítla novelu zákona o manželství pro stejnopohlavní páry. Zákon se dostal do 3. čtení, kde ale prošel jen pozměňovací návrh, který mění název *registrované partnerství* na *partnerství*. Nově si také budou partneři nebo partnerky stejného pohlaví přiosvojit dítě toho druhého, společné adopte jsou však nadále zakázány. V době psaní této bakalářské práce ovšem musí ještě novela zákona projít Senátem a musí být podepsána prezidentem republiky (Jsme fěr, 2024, online).

Společenské a právní vnímání LGBT+ komunity prošlo v průběhu historie významným posunem směrem k přijetí a rovnosti. Nicméně stále existuje celá řada zemí, kde je homosexualita považována za trestný čin, a dokonce několik zemí, jako je Afghánistán, Pákistán, Katar, Somálsko a Spojené arabské emiráty, kde za ni byli lidé odsouzeni k trestu smrti. V České republice stále není uzákoněno manželství pro stejnopohlavní páry (v dalších 21 státech Evropské unie již ano) a společná adopte dětí. Stejně tak i transgender osobám hrozí ve spoustě států postih, mají zakázané tranzice, nebo, například právě v České republice, musejí podstoupit sterilizaci a dlouhým a náročným procesem. Z těchto důvodů je i nadále nezbytné, aby existovaly organizace a iniciativy, které aktivně prosazují práva a bezpečí celé LGBT+ komunity.

2 Sexuální orientace a genderová identita

Neexistuje žádný oficiálně uznávaný seznam sexuálních orientací a genderů, neboť se jedná o neustále se rozvíjející a měnící spektrum identit. V oblasti psychologie, sexuologie a zdravotnictví se každý odborník může zabývat různými sexuálními orientacemi a genderovými identitami a pracovat s nimi odlišným způsobem. Internet je plný diskuzních fór a encyklopedií, které jsou často vytvářeny samotnými členy LGBT+ komunity. Přesto i zde se typologie a počty identit a sexuálních orientací mohou značně lišit, což odráží rozmanitost a komplexnost tohoto tématu. „V současné době zažíváme kulturně-společenské uvolnění, které umožňuje lidem otevřeně popisovat své různorodé zkušenosti se sexualitou, pohlavím, genderem a láskou, a tak může docházet k tomu, že lidé mají na výběr větší množství kategorií a konceptů, ke kterým se mohou hlásit.“ (Kadlecová, Kostihová, Macháčková a kol., 2020, s. 12) Tato práce proto definuje a pracuje se sexuálními orientacemi a genderovými identitami, které z výzkumů a studií vycházejí jako nejčastější.

2.1 Sexuální orientace

Podle Weisse (2010, s. 107) „sexuální orientací rozumíme celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený stav výlučné nebo převažující erotické a citové preference osob daného pohlaví.“ *Americká psychologická asociace* jej definuje jako specifické pravidelné vzorce emocionální, romantické a/nebo sexuální přitažlivosti vůči určitému pohlaví (American Psychological Association, 2008, online). Zjednodušeně lze tedy říci, že sexuální orientace označuje emocionální nebo fyzickou přitažlivost osoby vůči dalším lidem a nemá přímou spojitost s genderovou identitou jednotlivce.

Sexuální orientace je určena třemi dimenzemi sexuality a těmi jsou *sexuální afektivita*, *sexuální chování* a *sexuální identita*. *Sexuální afektivita*, někdy také nazývaná jako citová orientace nebo sexuální přitažlivost, odkazuje na fyzickou a emocionální přitažlivost, kterou jedinec cítí vůči ostatním osobám na základě jejich fyzických a emocionálních charakteristik (Hall, 2019). V naší společnosti panuje názor, že sexuální a citová orientace se navzájem podmiňují a jsou nerozlučné. V praxi to pak znamená, že každý citový vztah je ve stejné míře sexuální a naopak. Novější model nám ale nabízí ten pohled, že sexuální i citová orientace se mohou vyskytovat i jedna bez druhé (ale samozřejmě i spolu) (Sloboda, 2016). Praktickým příkladem jsou *aromantici* (osoby, které vůbec anebo v omezené míře cítí citovou přitažlivost, ale sexuální cítí

běžně) nebo *asexuálové* (osoby, které vůbec anebo v omezené míře cítí sexuální přitažlivost, ale citovou prožívají běžně).

Související je i *sexuální chování*, jež bylo ještě donedávna vnímáno jako jasný indikátor sexuální orientace. Jde o samotnou fyzickou intimitu a sexuální aktivity mezi lidmi (Hall, 2019). Obzvláště v dospívání však mají někteří lidé sklon k experimentování v oblasti sexuality a nutně to neudává jejich sexuální orientaci. To samé pak platí i pro vězně, vojáky a internáty (Sloboda, 2016).

Úzce související pojem je *sexuální (sebe)identifikace* neboli *sexuální identita*, která označuje sebepojetí jedince ve vztahu ke své sexuální orientaci – tedy to, za koho člověk sám sebe považuje. Mezi nejčastější patří gay, lesba či bisexuál/ka (Queer Geography, 2023, online). Sexuální identita je pro každého jedince jinak důležitá a může se s věkem a kontextem proměňovat, velký vliv zde mají sociokulturní faktory. Souvisí s ní samotný proces identifikace, tedy to, jak si jedinec postupně během života vytváří svou identitu. Weiss (2010) zdůrazňuje, že právě negativní reakce okolí může značně negativně ovlivnit nalezení vlastní identity. Od sebeidentifikace se odvíjí kromě jiných životních faktorů i výběr partnera a zakládání rodiny, a tedy velkou roli hraje postoj společnosti (Janošová, 2000). Právě sebepojetí a role společnosti je důvod, proč v minulosti žilo mnoho homosexuálních osob v heterosexuálních svazcích (je tomu tak i dnes, ale díky širšímu povědomí a akceptaci už zdaleka ne tak frekventovaně, přestože reálná čísla je možné jen odhadovat).

Etiologie sexuální orientace je stále předmětem výzkumů a neexistuje jednoznačný závěr. Většina odborníků se shoduje, že je vrozená (tedy má biologický původ). Podle článku C. H. Cooka (2020) je sexuální orientace výsledkem kombinace genetických a environmentálních faktorů a kromě jiného zde také uvádí, že neexistuje dostatek vědeckých podkladů na to, aby se dalo s jistotou tvrdit, že má na vývoj sexuální orientace vliv sociální prostředí (naopak podle Cooka má vliv nesociální prostředí, čímž odkazuje na fyzikální a biologické faktory, které ovlivňují vývoj a charakteristiky jednotlivce, s vyloučením sociálních interakcí a vlivů – v tomto kontextu hovoří o intrauterinních vlivech, expozici hormonů během klíčových vývojových období a genetických predispozicích). Naopak ale Sloboda (2016) tvrdí, že vliv sociální skupiny a kultury je na sexuální orientaci významný, což s souvisí například s trestáním za homosexualitu. Sexuální orientaci tedy podmiňují jak biologické, tak psychologické a sociokulturní faktory, ovšem stále zde zůstává prostor na další zkoumání.

Strukturu sexuální orientace celosvětové populace je možné jen odhadovat, velkou roli ve statistikách hrají jedinci, kteří svou orientaci tají. Významné zjištění v četnosti sexuálních orientací však předložil výzkum z roku 2021, který se dotazoval více jak 19 tisíc jedinců z 27 států ve věku od 16 do 74 let. Celkem 80 % se identifikovalo jako heterosexuální, 4 % bisexuální, 3 % homosexuální (gayové a lesby), 1 % pansexuální nebo omnisexuální a 1 % asexuální (1 % byly ostatní orientace a 11 % nevědělo nebo nechtělo odpovídat (Ipsos, 2021).

V odborné literatuře je nejčastěji možné se setkat se třemi základními typy sexuální orientace, kterými jsou *heterosexualita*, tedy náklonost k opačnému pohlaví a *homosexualita*, náklonost k pohlaví stejnému. Janošová (2000, s. 13) dokonce uvádí, že „homosexualita je záležitost, která se dotýká osobně, blízce nebo vzdáleněji všech lidí. Zdaleka ne drtivá většina populace si je po celý život jistá svým heterosexuálním zaměřením a sexuálními tendencemi.“ Třetím typem je *bisexualita*, která je ale odborníky nejen v oblasti sexuologie často označována jako velmi vzácná nebo dokonce neexistující (Weiss, 2010). Bisexuálové pocítují romantickou nebo sexuální přitažlivost k osobám vlastního i opačného pohlaví či genderové identity. Některé osoby se také identifikují jako biromantici, kteří pocítují pouze citovou přitažlivost k osobám obou pohlaví, nikoli pak tu sexuální (Pitoňák, Macháčková, 2023). Bývají často vystavováni předsudkům ze strany veřejnosti, odborníků ale i samotné LGBT+ komunity, někteří mají totiž názor, že bisexuálové jsou homosexuálně orientováni, nemají však dostatek odvahy na to si tuto skutečnost přiznat.

Existují ale i další, méně rozšířené, sexuální orientace, se kterými se v odborné literatuře lze setkat jen málokdy. Jak je již zmíněno v úvodu kapitoly, je nemožné určit jejich celkový počet, vzhledem k tomu, že se neustále vyvíjí. Někteří také uvádí rozdělení zvláště na sexuální a romantické orientace a preference. Hrubým odhadem se celkový počet pohybuje kolem 30 orientací (Unite UK, 2018, online).

Jde například o výše zmíněnou *asexualitu* (asexuální osoby se někdy i u nás označují hovorově jako „ace“ nebo osoby na „ace spektru“), kterou organizace *Asexuality Visibility and Education Network* definuje jako absenci sexuální přitažlivosti vůči všem pohlavím. Asexuálové necítí sexuální touhu vůči žádnému pohlaví, přestože stále touží po romantickém vztahu a někteří z nich i sexuální aktivity výjimečně provozují (proto se dále kategorizují i na nejrůznější podskupiny). Odhaduje se, že asexuálů je 1 % z celé populace (The Asexual Visibility & Education Network, 2024, online). Z výzkumu z roku 2014, kterého se zúčastnilo skoro 11 tisíc osob na „ace

spektru“, vychází, že pouze čtvrtina z nich necítí žádnou sexuální přitažlivost. Významným zjištěním také bylo, že 62 % z nich byly ženy, zbylé procento byli muži a další genderové identity (Ginoza, Miller, et al., 2014). Přes 11 % respondentů v tomto výzkumu se identifikovalo jako *demisexuální*, přičemž dokáží cítit sexuální přitažlivost pouze vůči osobám, se kterými již měli možnost navázat hluboké citové pouto. Obecně se ale tito jedinci považují právě za část asexuálního spektra (Demisexuality Resource Center, 2015, online).

Dále existuje *pansexualita*, která představuje to, když jedinec cítí citovou i sexuální přitažlivost ke všem pohlavím a všem genderovým identitám – osoby je přitahují bez ohledu na jejich gender a pohlaví. Často se zaměňuje s bisexualitou, ale pansexualita je inkluzivnější a zahrnuje i genderové identity, oproti bisexualitě, která vyznačuje přitažlivost specificky k mužům a ženám (Queer Geography, 2023, online). Podkategorií pansexuality je *omnisexualita*, která představuje totéž, ovšem genderová identita zde stále hraje určitou roli (Vickery, 2023, online).

Výraz *queer* (questioning, česky volně přeloženo jako „hledající se“), je termín, který může mít více významů. Někdy je používán obecně pro všechny členy LGBT+ komunity, jindy se pomocí něho ale označují jedinci, kteří se necítí na to, aby svou sexuální orientaci škatulkovali nebo si nejsou specifickou orientací či genderovou identitou jisti (Queer Geography, 2023, online).

2.2 Genderová identita

Na úvod této podkapitoly je důležité vymezit si rozdíl mezi pohlavím, genderem (genderovou identitou) a pro lepší pochopení i genderovým projevem, tyto termíny bývají totiž v různých pramenech používány odlišně, jelikož chápání, kategorizace a použití (nejen) nejen odborníky se výrazně liší. Pro účely této práce jsou však používány termíny pohlaví a genderová identita, přičemž genderová identita zahrnuje gender a genderový projev.

Pohlaví je pojem označující biologické rozdíly připsané po narození. Jsou tři – žena, muž a intersex (intersex osoby bývají někdy chybně nazývány jako intersexuální, ale pojem nemá se sexualitou cokoliv společného). „Intersex lidé se rodí (nebo se přirozeně vyvíjejí v pubertě) s pohlavními orgány či jinými orgány, hormonálními a/nebo chromozomálními znaky, které neodpovídají standardním definicím muže nebo ženy.“ (Queer Geography, 2023, online) Někdy se také označují

jako osoby s variacemi pohlavních znaků (Fajfeta, Sloboda, 2021). V populaci jich může být až 1,7 % a podle zákonů České republiky musí mít v rodném listě a dokladech uvedeno muž anebo žena, je proto nutné udělat rozhodnutí o pohlaví těsně po narození dítěte (Kadlecová, Kostihá, Macháčková a kol., 2020).

Genderová identita (gender) je už koncept o mnoho složitější, neodvíjí se ze základů biologických, ale je chápán jako sociálně-kulturní koncept. Jde o vnitřní pocit příslušnosti k určitému pohlaví. Je ovlivňována působením hormonů a rovněž i prostředím kolem jedince (Kadlecová, Kostihá, Macháčková a kol., 2020). Souvisejícím pojmem je koncept *genderové binarity*, který uznává pouze dva gendery – muže a ženu – od kterých jsou potom také očekávány určité role a chování (např. ve stylu oblékání, vyjadřování apod.) (Queer Geography, 2023, online).

Termín *genderový projev* zahrnuje všechny způsoby, jakými se jedinec prezentuje před ostatními. Řadí se sem tedy styl oblékání, gesta a řeč, způsob života a koníčky apod. Právě feminita a maskulinita a jejich projevy jsou známé sociální konstrukty a souvisí s projevem genderu. Příkladem je růžová barva, kterou si velká část společnosti automaticky přiřadí k pohlaví ženskému, ale před rokem 1940 v USA byla typicky mužská. Existuje i výraz *genderově nekonformní*, kdy se osoba chová jinak, než je ze strany společnosti od jejího pohlaví očekáváno. Může se vyskytovat právě mezi LGBT+ lidmi, přestože i zde panují časté stereotypy, například někdo automaticky předpokládá, že všichni gayové se budou chovat feminně. *Genderová konformita*, tedy opak nekonformity, je pak výrazněji více očekávána od mužů.

Cisgender (cis žena anebo cis muž) je označení pro osobu, jejíž genderová identita se shoduje s pohlavím. Naopak u *transgender osob* („trans osob“) tomu tak není (Kadlecová, Kostihá, Macháčková a kol., 2020). Jde tedy o „trans ženy, tj. ženy, které byly po narození prohlášeny za muže, nicméně v průběhu života si uvědomily, že muži nejsou; a také trans muži, tj. muži, kteří byli po narození prohlášeni za ženy, ale s tímto přiděleným pohlavím se neztotožňují.“ (Trans*parent, 2024, online) V literatuře a medicíně se někdy pracuje s označením *transsexuál*, které už ovšem není aktuální, jelikož odkazuje na chirurgickou změnu pohlaví, a to nemusí být cílem a přáním každé transgender osoby. Bohužel je tento pojem často zaměňován i v nově vycházejících publikacích, vysokoškolských pracích, ale i médiích.

K trans osobám patří i osoby *nebinární*, které nezapadají do kategorie muž nebo žena. I zde je specifická kategorizace pro účely této práce složitější, protože některé nebinární osoby se do kategorie trans řadí a některé tak vůbec nechtějí být označovány

(Trans*parent, 2024, online). Zároveň pod ně patří i osoby, které svůj gender vnímají dalšími způsoby, některé z těchto méně obvyklých genderů je možné nalézt na webových stránkách české organizace *Trans*parent*:

- „Bigender osoba – osoba, jejíž genderová identita se mění z mužské na ženskou, a naopak v závislosti na kontextu nebo na situaci.
- Genderfluid osoba – osoba, jejíž genderová identita je fluidní čili proměnlivá.
- Androgynní osoba – osoba, jejíž podoba či identifikace je mezi femininní a maskulinní, a která se tedy genderově prezentuje smíšeně nebo neutrálně.
- Pangender osoba – osoba, jejíž genderová identita je souhrnem všech identit.
- Agender osoba – osoba, která necítí příslušnost k žádné genderové identitě.
- Genderless osoba/osoba bez genderu – osoba, která se neidentifikuje s žádným genderem.“ (Trans*parent, 2024, online)

V České republice není uznávaná nebinární identita a její výše uvedené formy. To pak v praxi znamená, že tyto osoby nemají přístup k hormonální terapii a dalším zákrokům, stejně tak pak pro ně v českém jazyce neexistuje vhodné oslovení (v anglickém jazyce se používá osoba *they*, tedy v překladu *oni*) (Amnesty International ČR, 2024, online).

Většina osob označujících se jako trans má zájem projít tranzicí, tedy procesem, jehož cílem je nabytí fyzických a sociálních charakteristik ztotožňujících se s jejich genderovou identitou. Jde o tranzici fyzickou (medicínskou), úřední a sociální. Úřední označuje změnu jména, rodného čísla a pohlaví v dokladech, ta sociální poté značí roli člověka ve společnosti (tedy např. to, aby byla osoba správně oslovoována). Fyzická tranzice označuje operativní změny, ne všichni transgender osoby o ni však mají zájem. V České republice je ovšem tato tranzice podmínkou tranzice úřední (Kadlecová, Kostiha, Macháčková a kol., 2020). Řídí se zákonem č. 373/2011 Sb. o specifických zdravotních službách. V díle 4 (§ 21 – 23) jsou zde uvedeny podmínky provedení chirurgického zákroku, mezi které patří:

- diagnóza poruchy sexuální identifikace,
- absence manželství či registrovaného partnerství,
- dovršení věku 18 let (s omezenou svéprávností potřebuje pacient žádost opatrovníka a souhlas soudu),
- schválení odborné komise (tvoří ji zdravotnický pracovník, lékaři v oboru sexuologie, psychiatrie, endokrinologie, diabetologie, urologie nebo

gynekologie, právník a klinický psycholog) (Zákon o specifických zdravotních službách).

První fází medicínské tranzice je samotný diagnostický proces. V 10. revizi Mezinárodní klasifikace nemocí se „transsexualismus“ řadil mezi duševní poruchy, přesněji poruchy pohlavní identity (ÚZIS ČR, 2023, online). Podle MKN-11 (jejíž oficiální česká verze byla vydána v únoru tohoto roku) už tomu tak není, genderový nesoulad nyní patří mezi stavy související se sexuálním zdravím (ÚZIS ČR, 2024, online). Dalšími kritérii jsou minimálně rok dlouhá diagnostická sezení se sexuologem, komplexní psychologické vyšetření, znalost pacienta a účincích hormonů a somatických rizik, objektivizace dat od rodinných příslušníků a různá lékařská vyšetření (gynekologické, urologické, osteologické apod.). Patří sem také *RLE* (*real life experience*) neboli *RLT* (*real life test*), jenž zahrnuje testování a sledování pacienta v běžném životě minimálně tři měsíce před nasazením hormonů. Cílem je to, aby byl schopný přijmout jeho novou roli ve společnosti související s genderovou identitou (Fakultní nemocnice Brno, 2024, online).

Krokem před samotnou medicínskou tranzicí je hormonální terapie (druhá fáze), která je pro některé trans osoby dostatečná a operativní změny podstoupit nepotřebují. I zde jsou však nastaveny přísné podmínky, musí je schválit sexuolog, klinický psycholog a jedinec musí projít různými lékařskými vyšetřeními. Také už by za sebou osoba měla mít coming out. Se souhlasem rodičů ji mohou podstoupit i osoby mladší osmnácti let, pokud se jedná o hodně mladé osoby, nepoužívají se hormony ale blokátory pohlavních hormonů. Během této fáze je u nás možné změnit si jméno na neutrální (Kadlecová, Kostihová, Macháčková a kol., 2020).

Stav, kdy osoba nesouzní se svým zevnějškem, se nazývá *genderová dysphorie* (Mayo Clinic Staff, 2024, online). Tu transgender osoby zažívají v mnoha fázích jejich života, ať už před uvědoměním jejich genderové identity, coming outem (kterému se věnuje další podkapitola), ale mohou ji zažívat i před medicínskou tranzicí. Tento stav však nemusí zažívat jen transgender jedinci, nýbrž se s ním mohou setkat všichni, kteří bojují s chápáním svého genderu.

Podle výzkumu spolku Trans*parent respondenti vnímají svou identitu nejčastěji jako vrozenou vadu či poruchu (46,7 %) a bod na škále genderového spektra (36,6 %). Někteří ji ale označili i jako psychiatrické onemocnění, handicap, nebo naopak jako určitý dar a vliv minulých životů (Pavlica a kol., 2018).

Právě proces diagnózy a schválení tranzice je v České republice podle samotných transgender osob velmi komplikovaný a zdlouhavý. V rozhovoru pro DVTV transgender žena Julie Koubová zmínila následující: „Asi největší problém je to, že trans lidé si musí vybírat mezi soukromím a tou sterilizací. (...) Protože pokud nepodstoupíte nějakou tu chirurgickou změnu, která vás zneplodní, tak máte špatný písmenko v občance, máte špatný rodný číslo, od kterýho se pak třeba odvozují věci jako jaký preventivní vyšetření máte pokrytý od pojišťoven a který nemáte, který samozřejmě vůbec nesouvisí s tím, jaký potřebujete a jaký ne. (...) U mužů jich spousta operaci nechce, jedinej důvod, proč na tu sterilizaci jdou, je opravdu jenom aby měli pokoj od těch úřadů, aby to nemuseli pořád všude vysvětlovat, aby mohli mít jenom nějaký normální jméno.“ (Koubová, 2017, online video) Další trans ženě u nás zamítla komise žádost o změnu pohlaví, jelikož prý nenaplnila požadavek RLT, protože neprovedla matriční změnu jména na neutrální tvar, přestože zákon takovou podmínku neudává. Ona samotná ale cítila, že by ji změna tvaru jména uškodila na psychice (Němcová, 2018, online).

Otázka etiologie genderové identity je ještě složitější než u sexuální orientace a taktéž je neustále podrobována dalším výzkumům. V 60. letech panovaly v psychologii především teorie behavioristické nebo psychoanalytické a s nimi tedy i ten názor, že genderová (tehdy pohlavní) identita se formuje učením po narození. Dalším pohledem, který zastával psychoanalytik Stroller, bylo, že sklony k tomu být transgender ženami mají chlapci, které jejich matky podporují v ženském chování a otcové se od výchovy distancují. Naopak transgender muži se jako dívky nezdaří rodičům dostatečně „roztomilé“ a matka je k nim citově chladná, dívka pak přebírá roli otce a vytváří si mužské vzorce chování. Tyto teorie byly ale vyvráceny průzkumem rodičovských vztahů u transgender lidí, transvestitů a homosexuálů. I přes to ale většina odborníků vliv sociálního učení nadále zastávala, i když někteří z nich přiznali vliv faktorů biologických. Právě v biologických teoriích existoval pohled takový, že genderová identita je ovlivněna hormonálně (odkaz na rozdílné prenatální programování mozku). Studie z roku 2000 sledovala 27 dětí narozených se vzácným defektem, šlo i chlapce narozené bez penisu. 25 z nich podstoupilo operaci na změnu pohlaví, ovšem všichni z nich (včetně dvou neoperovaných) se později během dětství chovali podle mužských vzorců. Obecně biologické teorie podkládají více potvrzených hypotéz a podle autorů Fifkové a Weisse ukazují na výrazný vliv sexuálních steroidů během fetálního vývoje (Fifková, Weiss, Procházka a kol., 2008). Novější studie ukazují, že

genderová identita může být ovlivněna genetikou, prenatálním hormonálním vývojem ale i samotným sociálním prostředím (Roselli, 2018). Naopak jiné tvrdí, že u některých jedinců může mít vliv prenatální vývoj, ale genetika vliv nemá (Korpaisarn, Safer, 2019). Nicméně přesnější závěry jsou, stejně jako u sexuální orientace, otázkou budoucích výzkumů. Limitem většiny stávajících výzkumů bývá, že se věnují pouze transgender osobám, a nikoliv dalším genderovým identitám.

2.3 Coming out

Výraz *coming out* je převzat z anglického jazyka, volně by se dal přeložit jako „vyjít ven“. V angličtině se pak používá také *coming out of the closet* (tedy „vyjít ven ze skříně“). Metafora poukazuje na „kostlivce“ ve skříni, tedy sexuální orientaci nebo genderovou identitu, kterou chce jedinec přiznat svému okolí. „Coming out je proces rozpoznání, sebeuvědomění, přiznání své sexuální orientace a schopnost sdělit ji důležitým osobám (rodičům, přátelům).“ (Procházka, 2002, s. 26)

Coming out je proces, který je možné rozdělit na 5 fází:

- Precoming out – jedinec si uvědomuje svou odlišnost, ale neumí ji pojmenovat,
- Vlastní coming out – jedinec zjišťuje, že se liší v sexuální orientaci oproti většinové společnosti,
- Fáze explorace – navazování prvních vztahů a experimentování,
- Fáze partnerství – první vážné partnerské vztahy, někdy přetrvávají obavy z reakce okolí,
- Fáze integrace – začlenění sexuální orientace do všech důležitých aspektů života (Weiss, 2010).

Souvisí se sebeuvědoměním, tedy momentem, kdy si jedinec uvědomí svou odlišnost a dokáže ji pojmenovat. V tomto bodě ale hrají výraznou roli faktory individuální (vnější), tedy například rodinné a sociální prostředí, existence kategorizací (škatulkování, nálepkování) a pojmenování situace a vzory v podobě LGBT+ jedinců v okolí. V rámci coming outu však působí i faktory vnitřní, jako je míra odlišnosti, kterou jedinec pociťuje, a síla osobnosti a schopnosti vymanit se z určitých očekávání od svého okolí (Sloboda, 2016). Může se stát, že osoba nakonec na svou sexuální orientaci nebo genderovou identitu nepřijde anebo si jí uvědomí až později během života. Úspěšné projití sebeuvědoměním ovšem neznamená, že jedinec dojde ke coming

outu – přestože, jak už bylo zmíněno v přechozí části práce, v historii bylo skrývání příslušnosti k LGBT+ častější, i v dnešní době si nějaké osoby volí utajit tuto skutečnost po zbytek života.

Zpráva z výzkumu, kterého se zúčastnilo 1 154 homosexuálních a bisexuálních osob ukazuje, že průměrný věk, kdy si uvědomili svoji odlišnost, je 12 let, specificky pro gaye je to 10 let a pro lesby a bisexuály 13 let. Plné sebeuvědomění ale průměrně přišlo až v 17 letech. Pouze 7 % z nich si odlišnost poprvé uvědomilo až po dvacátém roku života a 4 % byli při plném sebeuvědomění starší 30 let (Pew Research Center, 2013, online). Z výzkumu spolku Trans*parent, kterého se zúčastnilo 396 transgender (včetně nebinárních) osob, vyplynulo, že průměrný věk, kdy si osoba poprvé uvědomí svou genderovou identitu, je u transgender mužů v průměru 12,5 roku, u transgender žen 14,5 let a u nebinárních osob 15,3 roku. První uvědomování si své genderové identity tedy probíhá nejčastěji v pubertě (Pavlica a kol., 2018).

Specifickou formou coming outu si prochází intersex osoby, jež mívají neurčité pohlavní znaky a genitálie či znaky obou pohlaví. Ještě donedávna byly po narození automaticky operovány a případně jim byla nasazena hormonální léčba, to už však dnes není pravidlem. Může se stát, že někteří si své odlišnosti začnou uvědomovat až během začátku jejich intimního života a jejich sebeuvědomování by se spíše dalo přirovnat k jistému uvědomění si vlastního fyzického handicapu. Jsou známy i případy, kdy vynucovaná chirurgická úprava po narození způsobila, že se osoba stala transgender jedincem, protože doktoři „zvolili“ špatné pohlaví. XY-ženy neboli osoby, které mají mužské chromozomy ale biologické rysy ženské, a tedy se i jako ženy identifikují, mohou být s tímto faktem obeznámeny až například při antidopingové komisi nebo během vyšetření na neplodnost (Sloboda, 2016).

Coming out však může prožívat i cisgender heterosexuální osoba, taková situace je pak nazývaná jako tzv. *sekundární coming out*. Týká se těch, kteří mají LGBT+ osobu ve svém okolí, ať už jde o jejich partnera, dítě, přítele anebo zkrátka kohokoli, s kým mají bližší vztah. Takový člověk si může projít širokou škálou emocí, ať už negativních (vztek, strach) nebo pozitivních (hrdost) (Kadlecová, Kostiha, Macháčková a kol., 2020).

Coming out je složitý a psychicky náročný proces, na který se většina LGBT+ osob dlouho připravuje. Bohužel o tomto tématu ale často nemají, obzvláště v období dětství a dospívání, dostatek informací. Lidé z Prague Pride proto založili webové stránky *sbarvouven.cz*, kde se nachází i online poradna, v níž mentoři a mentorky, kteří

si sami prošli coming outem, nabízí podporu a pomocnou ruku těm, kteří si nejsou svým „vyjitím ven“ jisti nebo se na něj chtějí co nejlépe připravit. Organizují také podpůrné skupiny pro samotné LGBT+ osoby ale i jejich rodiče, jejichž dítě prošlo coming outem a oni si nejsou jisti, jak tuto informaci zpracovat anebo jak mohou své dítě podpořit. Patronkou projektu je moderátorka Ester Janečková, jejíž synovec Filip ve 14 letech spáchal sebevraždu a ve svém dopise na rozloučenou uvedl, že je to z důvodu jeho sexuality a obav z předsudků okolí (Prague Pride, 2024, online).

3 Diskriminace a násilí vůči LGBT+ lidem

Základem moderní inkluzivní společnosti by mělo být to, aby se všichni lidé, bez ohledu na jejich sexuální orientaci nebo genderovou identitu, cítili bezpečně a neomezováni. Nicméně, i přes pokrok, který byl dosažen v oblasti lidských práv a rovnosti, se bohužel neustále LGBT+ jedinci setkávají s fyzickými útoky, verbálními narážkami a diskriminací vůči jejich osobě.

Výše popsané chování nejčastěji plyne z *homofobie*, což je označení určitých obav z homosexuální orientace, představuje negativní postoj k homosexualitě. Podobnou je pak *bifobie*, obavy z bisexuálů a *transfobie*, obavy z transgender osob. Od roku 2004 se každoročně 17. května se slaví tzv. IDAHOBIT – *Mezinárodní den proti homofobii, transfobii, bifobii a diskriminaci intersex osob* (Trans*parent, 2024, online). Následující tři podkapitoly se věnují diskriminaci a násilí, pojmy jsou zde definovány a uvedeny jejich formy, a poslední podkapitola se věnuje možnostem prevence.

3.1 Diskriminace a její formy

Samotný zákon č. 198/2009 Sb. (antidiskriminační zákon) rozděluje diskriminaci na přímou a nepřímou. „Přímou diskriminací se rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru. (...) Za diskriminaci z důvodu pohlaví se považuje i diskriminace z důvodu těhotenství, mateřství nebo otcovství a z důvodu pohlavní identifikace.“ Zároveň je v tomto zákoně uvedeno, že za diskriminaci se považuje i obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci. Nepřímou diskriminací je chápána situace, kdy na první pohled neutrální ustanovení či pravidlo může znevýhodňovat jednotlivce nebo skupinu (Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů). Výraz *heterosexismus*, který zahrnuje diskriminaci ze strany heterosexuálů vůči osobám homosexuálním (v našem případě vůči celému LGBT+ spektru), je založen na předpokladu, že heterosexuality je jediný správný a normální životní styl (FRA, 2009).

Specifickou formou diskriminace je obtěžování, kdy jedinec nebo skupina z důvodu výše uvedených vykonává jednání s cílem poškodit něčí důstojnost nebo

vytvořit zastrašující, nepřátelské či ponižující prostředí. Může být jednorázové ale i dlouhodobé. Zastřešuje výhrůžky, zastrašování, verbální urážky, nevídané poznámky anebo nevhodné vtipy (FRA, 2009).

Více jak polovina obyvatel Evropské unie je toho názoru, že v jejich státech existuje diskriminace na základě sexuální orientace. Česká republika je jednou ze zemí, kde je boj za práva LGBT+ komunity vnímán negativně ze strany společnosti ale i politiků (patří k nám Bulharsko, Kypr, Maďarsko, Itálie a Malta). Velké rozdíly lze vnímat i v názoru společnosti na manželství stejnopohlavních párů, například v Nizozemí s ním souhlasí 82 % obyvatel, ale naopak třeba v Rumunsku pouhých 11 % (FRA, 2009).

Souvisejícím konceptem je *heteronormativa* a *heteronormativní společnost*. Podle Slobody (2016, s. 53) je to určitý „princip, který kulturně ustanovuje heterosexuální jako dominantní, privilegovanou, normální a zároveň normativní – tedy jako ideál a vzor.“ Je součástí tzv. *sexuálního řádu* společnosti, který kromě heteronormativy tvoří navíc i *patriarchát* (mužství je přiřazována vyšší hodnota) a *esencialismus*, jenž způsobuje to, že si společnost neuvědomuje, že sexualita není něco vrozeného a daného, nýbrž něco neustále formujícího se, měnícího se a něco, co je dozorováno (Sloboda, 2016).

Diskriminace existuje i pozitivní a negativní. Negativní je právě ta, která je ošetřena zákonem a dochází během k ní omezování, utlačování či vylučování specifických subjektů nebo skupin (zjednodušeně tedy ubírání práv). Pozitivní diskriminace popisuje zvýhodňování specifické skupiny či subjektu a je využívána v rámci prosazování rovnosti na základě pohlaví, sexuální orientace ale i rasového nebo etnického původu (Koldinská, 2010).

Z výzkumu *Být LGBTQ+ v Česku 2022*, kterého se zúčastnilo 3 429 LGBT+ osob, vyšlo najevo, že nejpozitivněji vnímají své postavení v české společnosti homosexuálové a bisexuálové, z 9 bodové škály (0 – zcela nevyhovující, 9 – zcela vyhovující) byl průměr 4,9 bodů. Naopak transgender lidé zvolili průměrně jen 2,9 bodů. Nejhůře pak dopadl průměr u nebinárních či jinak genderově rozmanitých jedinců, a to průměrně 2,1 bodu. 91 % respondentů se alespoň jednou setkala s názorem, že existují pouze dvě pohlaví. 78 % se pak setkala i s postojem, že gayové a lesby by neměli na veřejnosti vůči sobě projevovat náklonost, ale v soukromí si mohou dělat, co uznají za vhodné. Průměrně 37 % skrývá svou orientaci na veřejných místech (ulice, parky, veřejné budovy, hromadná doprava apod.). 28 % skrývá svou sexuální orientaci

kvůli obavám i ve svém rodinném prostředí, v souvislosti s genderovou identitou dokonce 55 % nebinárních osob (a dalších genderů), 43 % transgender mužů a 29 % transgender žen (Pitoňák, Macháčková, 2023).

3.2 Násilí a jeho formy

Násilí obecně může být definováno jako „úmyslné použití či hrozbu použití fyzické síly nebo moci proti sobě, jiné osobě, proti skupině či komunitě, a to síly (moci), která má, nebo s vysokou pravděpodobností bude mít za následek poranění, smrt, psychickou újmu, poruchu vývoje či osobnosti.“ (Haškovcová, 2004, s. 13) Právě slovo *moc* v této definici naznačuje, že násilí nemusí mít jen formu fyzickou. Karel Pavlica ve své příručce věnované specifickým práci sociálních pracovníků s LGBT+ komunitou vymezil několik forem násilí:

- **„Verbální útoky** – nadávky, slovní útoky, útočné textové zprávy, telefonáty, ale také nelichotivé přezdívky, vtipy, nenávistné projevy na demonstracích, podpora hnutí potlačujících lidská práva a rozněčujících nesnášenlivost, verbální útoky mohou mít rovněž formu textu v knize, v písni (tzv. white power music), ve filmu (např. ztvárňování trans žen ve filmech cis muži může podporovat mylnou představu, že trans ženy jsou jenom muži v šatech);
- **Psychologické násilí** – zastrašování, vyhrožování, ponižování, specificky pro LGBT+ osoby se zde můžeme setkat s vyhrožováním zveřejněním něčí sexuální orientace či genderové identity (tzv. outing);
- **Ekonomické násilí** – ničení cizího majetku, zhárství, graffiti;
- **Kyberšikana** - tzv. hate speech na sociálních sítích (časté zejména v komentářích pod články), vytváření webových stránek šířících nesnášenlivost a nenávist, vytváření falešných profilů, zveřejňování soukromých informací na internetu a další;
- **Sexuální násilí** – sexuální obtěžování, znásilnění;
- **Mikroagrese** – zdánlivě nevinné vtipy o LGBT+ lidech, bagatelizace nevhodného chování osob vůči nim, zpochybňování neheterosexuální orientace člověka („To se ti holky líbí, protože jsi ještě nepotkala toho pravého.“), automatický předpoklad, že jsou všichni lidé cisgender

a heterosexuální (otázky typu „Už máš kluka?“ směrem k dívkám nebo „Už máš holku?“ směrem k chlapcům), a podobně;

- **Strukturální násilí** – taková opatření ze strany systému, kterými omezuje rozvoj osob jemu podřízených, jde například o podporu nebo využívání heterosexismu a jiných forem dělení a ovládnutí společnosti; může jít o projevy spíše nenápadné (ze strany lékařů vůči trans lidem, kteří musí často tajit nebo upravovat to, co lékařům říkají, aby se dostali k péči v rámci tranzice), ale i o přímé násilí ze strany systému vůči LGBT+ osobám, v extrémních případech jde o trestání či zabíjení osob za to, že se přihlásí k příslušnosti k LGBT+ komunitě.“ (Pavlica, 2020, s. 62–63)

Součástí mikroagresí v rámci tématu této práce je pojem *misgendering*, který představuje použití nevhodného oslovení nebo špatného zájmena, ať už úmyslně nebo neúmyslně. *Deadnaming* je pak užití starého, genderově nevhodného, jména u transgender osoby (Kadlecová, Kostihová, Macháčková a kol., 2020).

Ve spojení s násilím motivované sexuální orientací a genderovou identitou se někdy používá přímo pojem *nenávistné násilí* neboli *násilí z nenávisti*. „Nenávistné násilí je takové násilí, které bylo motivováno předsudky útočnicka či útočniců proti lidem, kteří se nějak odlišují. Tato odlišnost může být mimo jiné dána sexuální orientací či identitou. Útočník napadá své oběti pro to, kým v jeho očích jsou. Jedná se tedy o Vaší sexuální orientaci či identitu skutečnou i jen domnělou (např. bisexuál je napaden jako homosexuál).“ (Petruželka, Walach, Kalibová, 2020, s. 8)

Mezi lety 2014 – 2020 bylo zaznamenáno 15 fyzických napadení, v roce 2021 už to bylo 44 a o rok později 90, je tedy možné pozorovat výrazný nárůst. Největší část takových případů zůstává však nenahlášena a nemedializována, podle instituce *In IUSTITIA* (2023, online) je to přes 90 %. Příkladem takové události je například útok z prosince roku 2023, kdy zaútočili na muže v Českých Budějovicích tři útočníci, kteří ho napadli jen protože měl kolem krku duhovou vlajku (iROZHLAS, 2023, online). V roce 2021 byla napadena skupinka gayů včetně šéfredaktora gay magazínu Jakuba Starého, protože se s přítelem držel za ruce. Zkušenosti popisuje na webu Prague Pride i muž, kterého poprvé za jeho orientaci napadli v patnácti letech (Pálová, 2021, online). Několik podobných incidentů popisují i respondenti v empirické části této práce. Útoky však někdy končí i tragickou vraždou, v říjnu roku 2022 mladý útočník zastřelil v kavárně Tepláreň na Slovensku dva muže kvůli jejich sexuální orientaci a následně

spáchal sebevraždu. Ještě předtím ale na sociálních sítích sdílel nenávistné projevy. Aby podobných incidentů ubývalo, je důležité zaměřit se na možnosti prevence.

3.3 Možná prevence

Prevence by se dala definovat několika způsoby, jedním z nich je, že představuje „soubor opatření zaměřených na předcházení nežádoucím jevům, zejména onemocnění, poškození, sociálně patologickým jevům.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 176) Miovský zmiňuje, že prevence „zahrnuje veškeré typy výchovných, vzdělávacích, zdravotnických, sociálních či jiných intervencí směřujících k předcházení výskytu rizikového chování, zamezujících jeho další progresi, zmírňujících již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhajících řešit jeho důsledky.“ (Miovský et al., 2010, s. 24) Je možné ji rozdělit na primární, sekundární a terciární, z nich terciární řeší spíše Miovským zmíněné důsledky. Primární je zaměřena na celou populaci a snaží se o předcházení nežádoucích jevů, nejčastěji pomocí osvěty, sekundární se pak zaměřuje na jedince z určitého hlediska znevýhodněné a negativními jevy přímo ohrožené, tedy v tomto případě na LGBT+ osoby.

Jedním z důležitých aktérů v oblasti prevence (ať už primární, sekundární či terciární) jsou neziskové organizace. Poskytují právní pomoc a poradenství, pro oběti pak nabízejí terapie a zprostředkování mediace. Taktéž poskytují nízkoprahové služby a pomoc jejich proškolených sociálních pracovníků. Organizace a iniciativy (např. Jsme fěr, Prague Pride, Trans*parent) přímo zaměřené na tematiku LGBT+ se aktivně snaží o prosazení změn v českém systému, medializaci konkrétních případů diskriminace nebo násilí a zvyšování povědomí o této problematice například formou workshopů a přednášek. Pod záštitou Prague Pride byla vydána publikace *Specifika sociální práce respektující genderovou, sexuální a vztahovou rozmanitost*, jež může být nápomocná sociálním pracovníkům, kteří se snaží více tuto komunitu pochopit a nabídnout tak jejím členům kvalitnější podporu.

Významnou roli mají ministerstva, která by měla vytvářet metodologické postupy a jednotlivé zákony ochraňující potencionální oběti. Podobnou roli pak hrají města a obce, které mohou pozitivně ovlivnit komunitní služby, grantová řízení či bytovou politiku. Kontrolní pravomoci a možnosti udělovat sankce, například v případě diskriminace ze strany zaměstnavatele, pak drží úřady a inspektoráty práce (Sokačová, 2010).

Dalším důležitým pilířem prevence je vzdělávání a osvěta o tématech LGBT+ a jeho zařazení ve vzdělávacím procesu. Web *ucimolgbt.cz*, který je dalším z projektů Prague Pride, ve spolupráci s Univerzitou Karlovou, festivalem Mezipatra a organizací Trans*parent, radí vyučujícím, jak zařadit téma genderu, vztahů a sexuální orientace do školní výuky, ale nabízí také návod na to, jak se vypořádat s případnými námitkami od rodičů, vedení školy nebo učitelského sboru. Pořádá také velkou škálu kurzů akreditovaných u MŠMT (Prague Pride, 2024, online).

S jistotou má výraznou roli zajištění bezpečného prostředí, proto autoři Kalibová, Naskosová a Stavrovský (2023) vytvořili průvodce přímo pro policii, který má za cíl bezpečnostním složkám poradit, jak citlivě pracovat s předsudečným násilím vůči LGBT+ lidem.

Stejně tak mohou značnou úlohu sehrát média a další instituce, které mají velký vliv na formování názorů a postojů společnosti. Patří mezi ně například vzdělávací zařízení, zájmové instituce nebo jednotlivé osobnosti, které společnost považuje za určitou autoritu (Fischer, Škoda, 2014). Obzvláště na mladší generaci mají vliv „influenceri“, tedy osoby známé na sociálních sítích, které mají možnost výrazně ovlivnit postoje dospívajících a mohou tuto pozici využít na šíření povědomí o řešené problematice.

Hlavními nástroji prevence v oblasti diskriminace a násilí vůči LGBT+ lidem je tedy vzdělávání a osvěta, vytvoření bezpečného prostředí, ukotvení a prosazování potřebných zákonů, podpora rovnosti, inkluзивity a duševního zdraví a dostatečný (kvalitní) prostor v médiích. Výraznými aktéry jsou neziskové organizace, ministerstva, bezpečnostní složky ale i vzdělávací instituce. Roli v prevenci však může sehrát každý, kdo se pokusí druhou stranu o daném tématu edukovat a otevřít nové obzory. Právě společným úsilím je možné dosáhnout skutečných změn a posunout naši společnost směrem k většímu porozumění, toleranci a respektu vůči všem jejím členům.

4 Míra a formy výskytu diskriminace a násilí vůči LGBT+ lidem

Čtvrtá kapitola práce je empiricky orientována a pro její potřeby byly v teoretické části charakterizovány pojmy jako je *sexuální orientace*, *genderová identita*, *diskriminace a násilí*. Obsahuje cíl empirického šetření, formulaci výzkumného problému, stanovení hypotéz a samotné výsledky šetření zaměřeného na to, v jaké míře a v jakých formách se LGBT+ jedinci setkávají s diskriminací a násilím.

4.1 Výzkumný problém, cíl a stanovení hypotéz

„Výzkumy orientované na zkušenosti s diskriminací a nenávistnou viktimizací na straně LGBT+ osob byly zatím v českém prostředí realizovány jen omezeně.“ (Petruželka, Walach, Kalibová, 2020, s. 5) Přestože celosvětově již bylo podobně laděných výzkumů uskutečněno více, pouze výjimečně cílí na celé spektrum LGBT+, nejčastěji se zaměřují jen na homosexuální, bisexuální, cisgender a transgender osoby. Právě z tohoto důvodu se následující šetření snaží věnovat co nejširšímu spektru sexuálních orientací a genderových identit.

Výzkumný problém a výzkumný cíl

Výzkumným problémem pro následující šetření jsou *formy a míra výskytu diskriminace a násilí motivované sexuální orientací anebo genderovou identitou*, z něhož vychází i samotný cíl předkládaného šetření, kterým je zjistit, v jaké míře a v jakých formách se respondenti setkali s různými typy násilí anebo diskriminace, které byly motivovány jejich sexuální orientací anebo genderovou identitou.

Hypotézy

Pro potřeby empirického šetření jsou stanoveny hypotézy v následujícím znění:

- **Hypotéza č. 1:** S diskriminací kvůli své sexuální orientaci anebo genderové identitě se během svého života setkala více než polovina dotázaných.
- **Hypotéza č. 2:** Transgender osoby a ostatní genderové identity s výjimkou cisgender mají o více než polovinu častější zkušenosti s diskriminací vůči jejich osobě než cisgender osoby.
- **Hypotéza č. 3:** Transgender osoby a ostatní genderové identity s výjimkou cisgender mají o více než 30 % častější zkušenosti s násilím vůči jejich osobě než cisgender osoby.

- **Hypotéza č. 4:** Nejčastěji se s násilím z důvodu sexuální orientace anebo genderové identity setkávají lidé ve věku od 19 do 25 let.
- **Hypotéza č. 5:** Verbální forma násilí je o více než 40 % častější než ostatní formy.

H1 – S diskriminací kvůli své SOGI se během svého života setkala více než polovina dotázaných.

Vychází z online šetření mezi LGBT+ lidmi v České republice z roku 2020 zabývající se právě diskriminací a násilím na základě sexuální orientace nebo genderové identity. Výzkum ukazuje, že diskriminaci během svého života zažilo 63 % dotázaných, nejčastěji tomu tak bylo ve škole, v kavárnách, restauracích a klubech (Petruželka, Walach, Kalibová, 2020).

Tabulka 4. Diskriminace kvůli SOGI dle oblastí života

	Kdykoli v životě				V posledních 12 měsících			
	Ano		Ne		Ano		Ne	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Hledání zaměstnání	21	11	171	89	8	4	184	96
V zaměstnání	28	15	164	85	9	5	183	95
Hledání bydlení či ubytování	26	14	166	86	8	4	184	96
Využívání zdravotnických služeb (v nemocnici, u lékaře...)	23	12	169	88	7	4	185	96
Využívání sociálních služeb	33	17	159	83	17	9	175	91
Ve škole (během studia vašeho či vašich dětí)	69	36	123	64	15	8	177	92
Během návštěvy kavárny, restaurantu, baru nebo klubu	49	26	143	74	12	6	180	94
Při nakupování	24	13	168	88	8	4	184	96
V bance nebo pojišťovně	9	5	183	95	4	2	188	98
Ve sportovním nebo fitness klubu	17	9	175	91	6	3	186	97

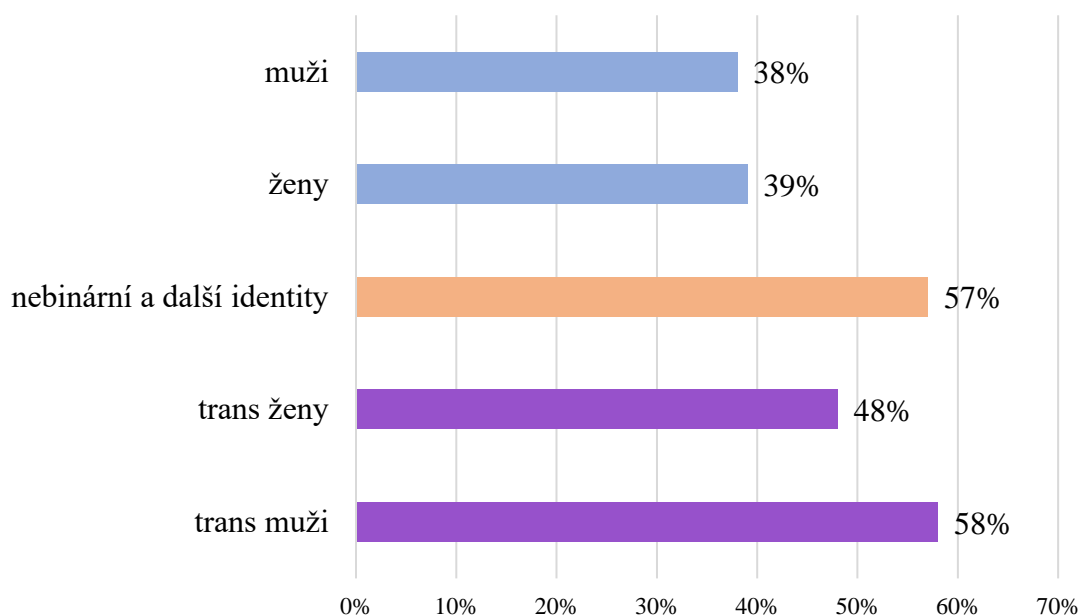
Obrázek 2 Zkušenosti respondentů s diskriminací podle oblastí života (Petruželka, Walach, Kalibová, 2020)

H2 – Transgender osoby a ostatní genderové identity s výjimkou cisgender mají o více než polovinu častější zkušenosti s diskriminací vůči jejich osobě než cisgender osoby.

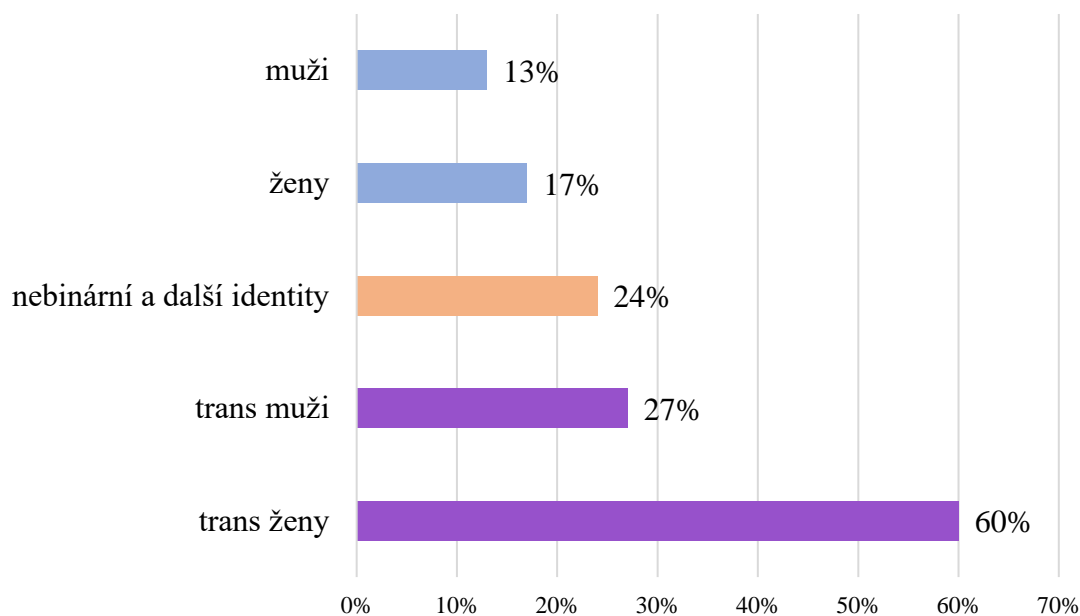
H3 – Transgender osoby a ostatní genderové identity s výjimkou cisgender mají o více než 30 % častější zkušenosti s násilím vůči jejich osobě než cisgender osoby.

Jak uvádí autoři Petruželka, Walach a Kalibová (2020, s. 15): „Transgender osoby a lesby lze považovat za ohroženější než bisexuály a gaye. Příčiny vyššího zastoupení v českém kontextu musejí být dále objasněny, ač patrně souvisí s vyšší vizibilitou jejich odlišnosti.“ Toto východisko potvrdil i výzkum z roku 2022 věnující se násilím

motivovaném sexuální orientací a genderovou identitou, kdy vyšlo najevo, že mezi roky 2017 a 2020 byly oběťmi transgender osoby 2,5× častěji než cisgender lidé (Truman, Morgan, 2022).

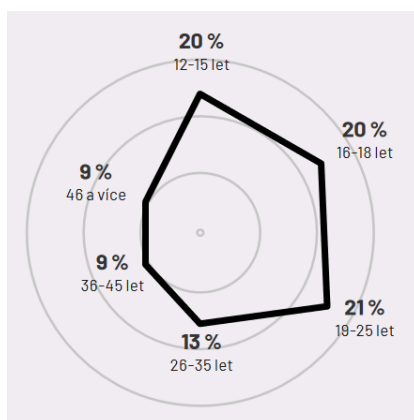

Graf 1 Zkušenosti LGBT+ osob s diskriminací během let 2017 – 2022 podle genderové identity (Petruželka, Walach, Kalibová, 2020, s. 15)

Graf 2 Zkušenosti LGBT+ osob s fyzickým a sexuálním násilím a vyhrožováním během let 2017 – 2022 podle genderové identity (Petruželka, Walach, Kalibová, 2020, s. 15)

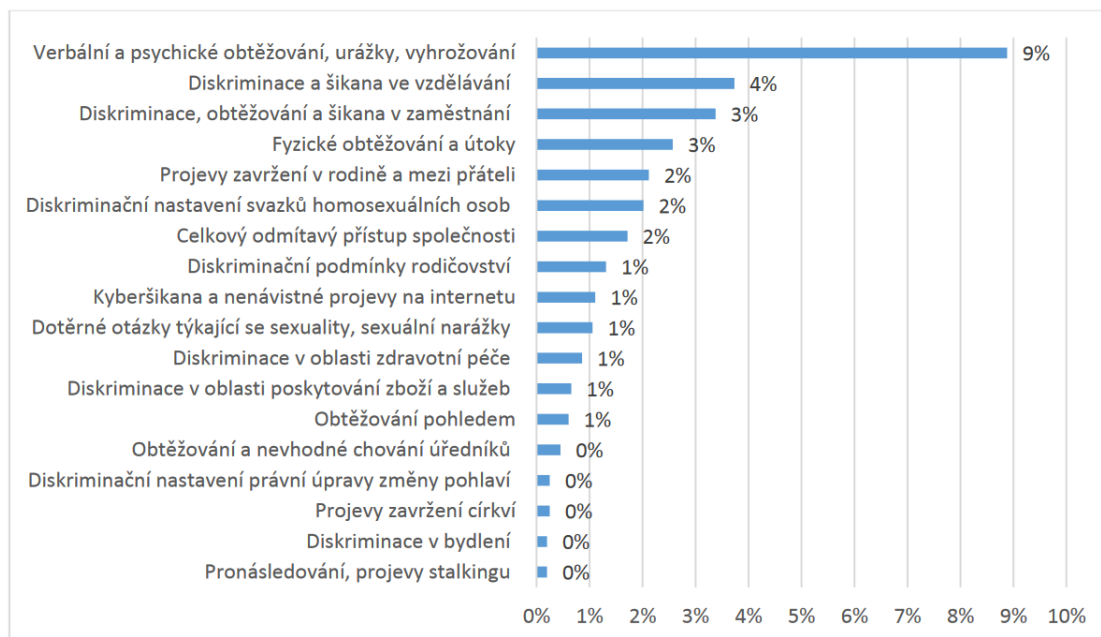
H4 – Nejčastěji se s násilím z důvodu sexuální orientace anebo genderové identity setkávají lidé ve věku od 19 do 25 let. Tato hypotéza vychází z výzkumu *Být LGBT+ v Česku 2022* (Pitoňák, Macháčková, 2023).

Obrázek 3 Zkušenosti LGBT+ jedinců s násilím a vyhrožováním podle věku (Pitoňák, Macháčková, 2023)

H5 – Verbální forma násilí je o více než 40 % častější než ostatní formy.

Tato hypotéza vychází také z výzkumu *Být LGBT+ v Česku*, ovšem z roku 2019. Zde autorka uvádí: „Pocitované projevy společenské averze vůči LGBT+ lidem mají nejčastěji spíše měkkou formu – typicky jde o nevhodné vtipy, posměch, ponižování nebo urážky – než tvrdou formu v podobě vyhrožování nebo fyzických útoků.“ (Šabatová, 2019, s. 15)

Obrázek 4 Nejčastější formy diskriminace nebo násilí, se kterými se LGBT+ jedinci setkali v letech 2014 – 2019 (Šabatová, 2019)

4.2 Strategie a metody výzkumného šetření

Pro sběr dat byl zvolen kvantitativně orientovaný výzkum, který je možné definovat „jako záměrnou a systematickou činnost, při které se empirickými metodami zkoumají (ověřují, verifikují, testují) hypotézy o vztazích mezi pedagogickými jevy.“ (Chráska, 2016, s. 11) Byla použita výzkumná metoda dotazování za využití techniky dotazníku, který byl rozesílán online i ve spolupráci s iniciativou Jsme fér, která jej sdílela na svůj Instagramový účet. Tato metoda sběru dat byla zvolena z důvodu citlivosti tématu a zachování co největší anonymity respondentů. Pro zmapování míry a nejčastějších forem diskriminace a násilí bylo také podstatné nasbírat co nejvíce odpovědí.

Předkládaný dotazník (viz Příloha A) je typem dotazníku vlastní konstrukce, který vychází z rešerše odborných zdrojů a výzkumných šetření v oblasti diskriminace a násilí vůči LGBT+. Obsahuje 15 otázek rozdělených do tří částí, které tvoří základní informace o respondentovi, segment A – zkušenosti s diskriminací a segment B – zkušenosti s násilím. Na začátku celého dotazníku byl respondent dotazován, zda se považuje za součást LGBT+ komunity a pokud odpověděl ne, dotazník byl pro něj ukončen.

Základní informace o respondentovi obsahovaly otázky ohledně věku, pohlaví, genderové identity a sexuální orientace. U pohlaví byly nabízené možnosti žena, muž nebo intersex a v poznámce byla uvedena definice pohlaví pro účely tohoto šetření, respondenti byli tak seznámeni s tím, že se jedná o biologické rozdíly. Typy genderové identity vycházely z teoretické části této práce:

- cisgender;
- transgender;
- nebinární;
- pangender;
- genderfluid;
- agender;
- queer.

Jednotlivé genderové identity byly v dotazníku více přiblíženy a respondenti měli možnost uvést i jinou možnost (viz příloha A). Stejně tak tomu bylo i u otázky na sexuální orientaci:

- heterosexuální;
- homosexuální;

- bisexuální;
- pansexuální;
- asexuální;
- queer.

Segment A se věnoval zkušenostem s diskriminací a obsahoval pět otázek. První se týkala toho, zda se respondenti s diskriminací někdy setkali (odpověď byla ano nebo ne). Další tři otázky se věnovaly samotným formám, míře a místu, kde se s diskriminací setkali nebo od koho byla směřována. Pátá otázka byla nepovinná a otevřená, respondenti zde měli možnost blíže popsat svou zkušenost.

Segment B byl strukturován totožně, jako předchozí, ale věnoval se zkušenostem s násilím, vybrané formy násilí se tedy od přechozího segmentu lišily. Obsahoval taktéž pět otázek, kdy pátá opět nabízela možnost popsání samotné zkušenosti nebo zkušeností.

Etická rovina výzkumného šetření je zajištěna dobrovolnou participací a také anonymním zpracováním dat. Etický aspekt výzkumného šetření je součástí úvodního slova, které zahrnovalo oslovení, téma dotazníku, etickou rovinu a pokyny k vyplnění.

Získaná data z dotazníkového výzkumného šetření byla zpracována prostřednictvím deskriptivních grafů a deskriptivních tabulek. K analýze a zpracování dat byl použit program MS Excel.

4.3 Sběr dat a výzkumný vzorek

Sběr dat pro účely tohoto výzkumného šetření probíhal v březnu 2024 pomocí rozšířeného nástroje Formuláře Google. Byl zvolen především kvůli jeho funkcím, kterými jsou jednoduchá orientace a pro respondenty zajištěná anonymita. Dotazník byl sdílen na sociální síti Instagram iniciativy Jsme fěr, spolku Trans*parent a účtu komunitního centra Prague Pride.

„Podobně jako v běžném životě, ani v pedagogickém výzkumu není zpravidla myslitelné, abychom prozkoumali všechny jedince (nebo situace), kteří nás zajímají. Svoje zjištění opíráme většinou jen o znalost určitého vzorku (výběru). Jde o to, aby vlastnosti námi vybraného vzorku byly, pokud možno, stejné jako vlastnosti celé skupiny (lidí nebo situací), kterou zkoumáme. Požaduje se, aby vzorek vybraných jedinců (situací) byl co možná nejvíce reprezentativní.“ (Chrásková, 2016, s. 16-17)
Cílovou skupinou, ale i vzorkem, byli všichni lidé, kteří se sami označují jako součást spektra LGBT+, ať už na základě jejich sexuální orientace anebo genderové identity.

Vzorek nebyl limitován věkem ani oblastí trvalého bydliště. Výběr respondentů probíhal nahodile, tedy rozesíláním do skupin na sociálních sítích, ale také metodou sněhové koule, kdy respondenty, které autorka získala, žádala o další kontakty.

Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 359 respondentů, po kontrole sesbíraných odpovědí bylo vyřazeno 5 z nich. Důvodem vyřazení bylo, že sami při první otázce zvolili možnost, že se neidentifikují jako členi LGBT+ komunity a jejich odpovědi by tedy nebyly relevantní, proto pro ně byl dotazník v tomto bodě ukončen. Validní výzkumný vzorek tedy tvoří 354 respondentů. Následující tabulky blíže charakterizují výzkumný soubor.

Tabulka 1 *Věková struktura respondentů*

Věk	Absolutní četnost	Relativní četnost
12 - 15	18	5,1 %
16 - 19	99	28 %
20 - 26	162	45,7 %
27 - 35	58	16,4 %
36 - 48	17	4,8 %
Celkem	354	100 %

Nejčastější byl mezi respondenty věk 20 let, celkem ho uvedlo 40 z nich (11,3 %). 32 respondentům (9 %) bylo 19 let a 22 let bylo 30 respondentům (8,5 %). Nejmladšímu respondentovi bylo 12 let, nejstaršímu 48 let. Nejčastější věkovou skupinou tak bylo 20 – 26 let, ta tvořila 45,7 % respondentů, naopak nejméně jich bylo ve věku 36 – 48 let, ti tvořili 4,8 % z celkového počtu. Průměrný věk všech respondentů byl 22,8 let.

Tabulka 2 *Pohlaví respondentů*

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost
Žena	251	70,9 %
Muž	98	27,7 %
Intersex	5	1,4 %
Celkem	354	100 %

U otázky týkající se pohlaví byli respondenti formou poznámky informováni, že pro účely tohoto šetření je pohlaví chápáno jako termín označující biologické rozdíly mezi muži, ženami a intersex osobami a také bylo uvedeno, že pokud respondent prošel

operativní změnou pohlaví, měl by zvolit pohlaví aktuální. Největší část tvořily ženy a to 70,9 %, mužů bylo 27,7 % a dotazník vyplnilo i 5 intersex osob (1,4 %).

Tabulka 3 *Genderová identita respondentů*

Genderová identita	Absolutní četnost	Relativní četnost
Cisgender	247	69,8 %
Queer	43	12,1 %
Transgender	36	10,1 %
Nebinární	7	2 %
Androgynní	7	2 %
Genderfluid	6	1,7 %
Agender	6	1,7 %
Pangender	1	0,3 %
Bigender	1	0,3 %
Celkem	354	100 %

U jednotlivých genderových identit byla přidána v dotazníku jejich definice, možnost queer byla, stejně jako u otázky níže, definována jako identita, jež zastřešuje osoby, které se nechtějí škatulkovat nebo si nejsou jisté. Nechyběla také možnost doplnit svou vlastní identitu, která se ve výčtu nenacházela, a již využila jedna bigender osoba. Nejvíce bylo však cisgender osob (69,8 %), značnou část také tvořili queer jedinci (12,1 %) a transgender lidé (10,1 %).

Tabulka 4 *Sexuální orientace respondentů*

Sexuální orientace	Absolutní četnost	Relativní četnost
Homosexuální	183	51,7 %
Bisexuální	76	21,5 %
Queer	46	12,8 %
Pansexuální	29	8,2 %
Asexuální	18	5,2 %
Heterosexuální	2	0,6 %
Celkem	354	100 %

Nejvíce bylo respondentů homosexuálních (51,7 %) a bisexuálních (21,5 %), naopak dotazník vyplnili pouze dvě heterosexuální osoby. Jeden z respondentů uvedl

do možnosti „jiné“ že je omnisexuální (zařazen k pansexualitě) a dva doplnili, že jsou asexuální aromantici.

4.4 Analýza a interpretace výsledků

Segment A: Zkušenosti s diskriminací

Otázka č. 1: Setkali jste se někdy s diskriminací z důvodu Vaší sexuální orientace nebo genderové identity?

Tabulka 5 Zkušenost respondentů s diskriminací

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	268	75,7 %
Ne	86	24,3 %
Celkem	354	100 %

Celkem 75,7 % (268) respondentů uvedlo, že se setkala s diskriminací na základě sexuální orientace anebo genderové identity. Tímto došlo k **potvrzení hypotézy č. 1**: S diskriminací kvůli své sexuální orientaci anebo genderové identitě se během svého života setkala více než polovina dotázaných. Nesetkalo se s ní 24,3 % (86) respondentů.

Tabulka 6 Věková struktura respondentů, kteří se setkali s diskriminací

Věk	Absolutní četnost	Relativní četnost
12 - 15	15	5,6 %
16 - 19	76	28,4 %
20 - 26	119	44,4 %
27 - 35	46	17,2 %
36 - 48	12	4,4 %
Celkem	268	100 %

Věkové složení respondentů, kteří se setkali s diskriminací, se procentuálně velmi podobá složení celkového výzkumného vzorku (viz tabulka 1). Stejně tak tomu je i v následující tabulce 7 týkající se pohlaví.

Tabulka 7 Pohlaví respondentů, kteří se setkali s diskriminací

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost
Žena	188	70,1 %
Muž	76	28,4 %
Intersex	4	1,5 %
Celkem	268	100 %

Tabulka 8 Genderová identita respondentů, kteří se setkali s diskriminací

Genderová identita	Absolutní četnost	Relativní četnost
Cisgender	178	66,4 %
Queer	34	12,7 %
Transgender	30	11,2 %
Nebinární	7	2,6 %
Androgynní	6	2,2 %
Genderfluid	6	2,2 %
Agender	6	2,2 %
Pangender	0	0 %
Bigender	1	0,5 %
Celkem	268	100 %

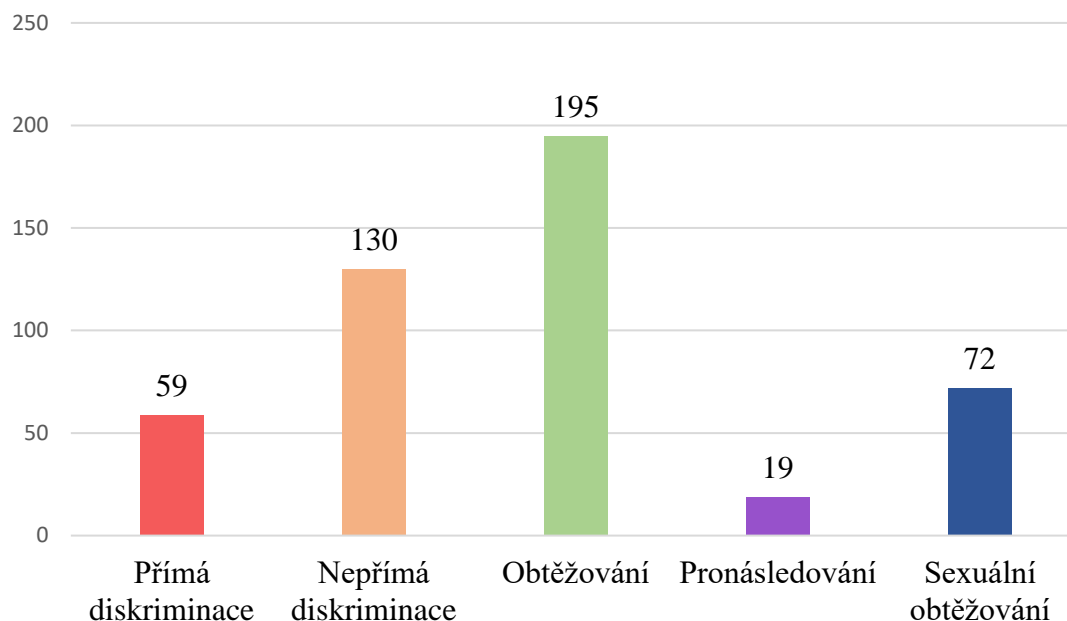
Z tabulky 3 vychází najevo, že celkem se výzkumu zúčastnilo 247 cisgender osob, z nichž 178 osob se setkalo s diskriminací – tedy 72 %. Ze všech respondentů, kteří se identifikují jako transgender nebo další genderové identity, jich bylo 107. Diskriminaci z nich zažilo 90, tedy 84 %. **Hypotéza č. 2**, která zní: Transgender osoby a ostatní genderové identity s výjimkou cisgender mají o více než polovinu častější zkušenosti s diskriminací vůči jejich osobě než cisgender osoby, **se tímto zamítá**.

Tabulka 9 Sexuální orientace respondentů, kteří se setkali s diskriminací

Sexuální orientace	Absolutní četnost	Relativní četnost
Homosexuální	146	54,5 %
Bisexuální	52	19,4 %
Queer	34	12,7 %
Pansexuální	22	8,2 %

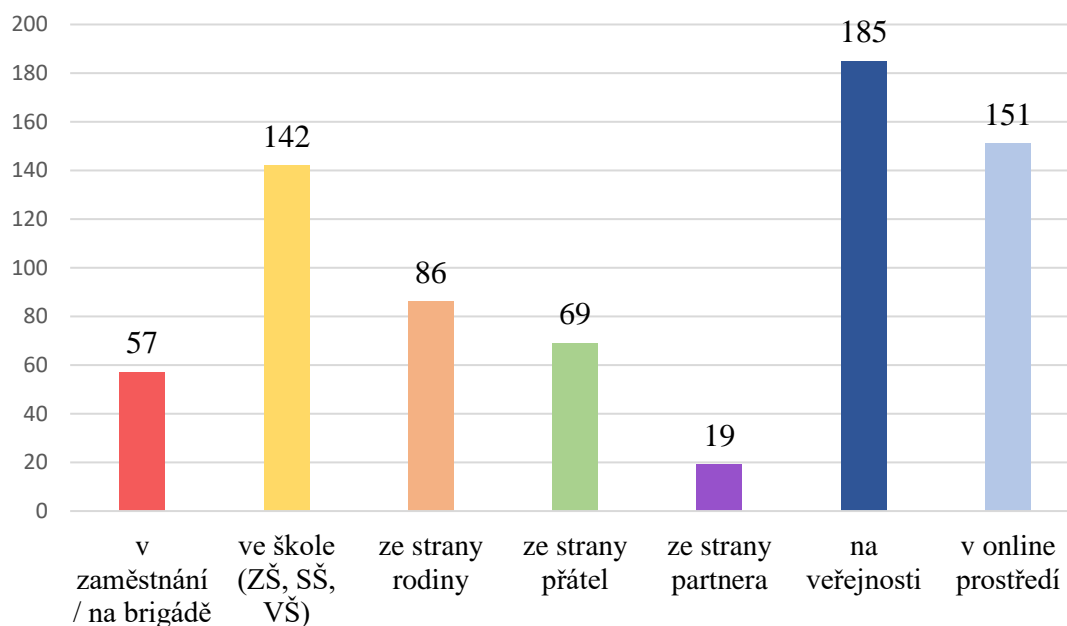
Asexuální	13	4,8 %
Heterosexuální	1	0,4 %
Celkem	268	100 %

Z celkového počtu respondentů se s diskriminací setkala 79,8 % homosexuálů, 75,9 % pansexuálů, 73,9 % queer osob, 72,2 % asexuálů a 68,4 % bisexuálů.

Graf 2 *Formy diskriminace, se kterými se respondenti setkali*

Respondenti měli u této otázky možnost vybrat více odpovědí. Nejčastější zvolenou formou bylo obtěžování, tvořilo celkem 41 % z celkových 475 (100 %). Další byla nepřímá diskriminace (27,4 %) a sexuální obtěžování (15,2 %). Zajímavým zjištěním je, že přímá diskriminace tvořila pouze 12,4 %. Nejméně se respondenti setkali s pronásledováním (4 %).

Graf 3 Místa, kde se respondenti s diskriminací setkali

I zde mohli respondenti vybrat více odpovědí, celkem jich bylo 709 (100 %). Nejčastěji byla volena možnost na veřejnosti (26,1 %), v online prostředí (21,3 %) a ve škole (20 %). Diskriminace ze strany rodiny byla zvolena 86× (12,1 %), ze strany přátel 69× (9,7 %) a v zaměstnání 57× (8,1 %). Nejmenší část tvořila diskriminace ze strany partnera a to 2,7 %. Někteří využili i možnost uvést vlastní odpovědi, mezi kterými se objevila diskriminace při hledání bydlení, ze strany státu (nepřijetí manželství, práva na dítě), ve zdravotnictví či na úřadech.

Tabulka 10 Míra výskytu diskriminace vůči respondentům

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost
Pouze jednou	12	4,5 %
V několika případech	178	66,4 %
Častokrát	59	22 %
Pravidelně	13	4,9 %
Denně	6	2,2 %
Celkem	268	100 %

Respondenti se s diskriminací nejčastěji setkali v několika případech během svého života (66,4 %). Častokrát se s ní setkala 22 % a naopak pouze jednou 4,5 %. 13 z nich (4,9 %) se s ní však setkává pravidelně a 6 (2,2 %) dokonce na denní bázi.

Otázka č. 5 byla nepovinná a umožňovala respondentům blíže vyjádřit své zkušenosti, celkem tuto možnost využilo 43 z nich.

Tabulka 11 *Vybrané zkušenosti respondentů s diskriminací*

Respondent	Výpověď
žena, 22 let, cisgender, lesba	Každodenní sexuální obtěžování, ponižování, sexistické narážky. Nejdřív to byly běžné vtípky, které mi přišly ještě takové snesitelné, jelikož celý život vyrůstám spíše mezi klučíčí skupinou lidí, takže jsem docela zvyklá na určitý druh opakujících se vtípků. Bohužel sranda přestala v tu chvíli, když mi byly posílány fotky kolegova přirození na Messenger, sexuální narážky na moji osobu („potřebuješ jen pořádný sex, to s holkou nezažiješ“).
muž, 26 let, cisgender, gay	V pracovní sféře mi byl přidělován kolega do kanceláře podle toho, jak jsem komu méně vadil. Období s “kolegy” byla náročná. Plivance do mého hrnku s kávou nebo vkládání připraveného oběda z lednice do mrazničky. Po doporučení vedení jsem byl “odejmut”.
žena, 19 let, cisgender, lesba	Ze strany přátel, kdy si moje hetero kamarádky myslí, že je v pořádku na mě sahat nebo se se mnou líbat, protože jsem lesba.
žena, 43 let, transgender, heterosexuální	Přechodné období po amputaci prsou a meditaci hormonálních preparátů (ve věku cca 24 let) bylo velmi těžké - děti, ale i mnozí dospělí mě oslovovali jako "paní", přestože jsem se jim představil. Bylo to o to těžší, že jsem pracoval s veřejností. Přiznávám, že k tomu přispěla i moje přecitlivělost na každý podobný podnět. Bylo to důsledkem hormonální nevyváženosti, ale také negativních zkušeností.
žena, 28 let, cisgender, lesba	Teta mi přestala svěřovat děti na hlídání, protože neví, jak by vysvětlila jejich rodičům, že žiji se ženou, která by třeba byla i tou dobou doma a děti by nás viděly obě spolu.

muž, 21 let, cisgender, gay	Se současným přítelem, se kterým jsem už přes rok a půl se na veřejnosti nedržíme ani za ruce. Navíc jsem z toho dostal strach.
muž, 41 let, cisgender, gay	První takové setkání bylo, když jsem chtěl darovat krev. Další, když jsem šel na pohovor a nikdy jsem se nestyděl za to, co jsem, a když se to dozvěděli, tak mě chtěli přijmout, ale nejdříve obvolali vedoucí pracovníky s tím, jestli jim nebude vadit, že tam bude dělat gay, při mém nástupu se druhý den montovaly závěsy do sprch, které tam nikdy nebyly. A další: moje bývalá šéfová (ekonomický ředitel firmy) při každém setkání hodně trapné a nemístné vtipy na moji orientaci a rýpání (byť je starší jen o tři roky).
žena, 22 let, cisgender, bisexuální	Společně jsme se ženou pracovaly na ZŠ. Ač jsme se před dětmi nikdy ani nedotkly a z našich konverzací by také nikdo nepoznal, že jsme spolu, došlo několikrát na nepěkné poznámky a diskriminaci. Naše oddělení se nesměla spojovat, nebo když byla žena nemocná, tak musela jít do práce, abych já mohla odjet na zkoušky (jedna z nás prostě do práce přijít musela). Prý také náš vztah je špatným vzorem pro děti...
žena, 42 let, queer, lesba	Nepříjemné reakce lidí při legitimování se OP se statutem „registrovaná“. Nemožnost užívat náhradní mateřské dovolené za partnerku. Nemožnost uzavření plnohodnotného sňatku. Jsem diskriminována v právech ve vztahu k našim dětem, v jejich škole, školce, vše, když vyřazuji za partnerku musím mít plnou moc.

Segment B: Zkušenosti s násilím

U tohoto segmentu byli respondenti formou poznámky obeznámeni s tím, že násilím není myšlena jen jeho fyzická forma, ale i verbální útoky, psychologické násilí, ekonomické násilí, kyberšikana, sexuální násilí, mikroagrese a strukturální násilí. Všechny z těchto kategorií byly detailně vysvětleny u otázky týkající se samotných forem násilí, se kterými se respondenti setkali.

Otázka č. 1: **Byli jste někdy obětí násilí z důvodu Vaší sexuální orientace nebo genderové identity?**

Tabulka 12 *Zkušenosti s násilím*

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	182	51,4 %
Ne	172	48,4 %
Celkem	354	100 %

Tabulka 13 *Věková struktura respondentů, kteří se setkali s násilím*

Věk	Absolutní četnost	Relativní četnost
12 - 15	10	5,5 %
16 - 19	52	28,6 %
20 - 26	78	42,9 %
27 - 35	31	17 %
36 - 48	11	6 %
Celkem	182	100 %

Respondentů, kteří se setkali s násilím a spadají do věkové skupiny 19 až 25 let, bylo celkem 87. Respondentů mladší 19 let a starší 25 let bylo 95. **H4** (Nejčastěji se s násilím z důvodu sexuální orientace anebo genderové identity setkávají lidé ve věku od 19 do 25 let) je **tímto zamítnuta**.

Tabulka 14 *Pohlaví respondentů, kteří se setkali s násilím*

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost
Žena	126	69,2 %
Muž	52	28,6 %
Intersex	4	2,2 %
Celkem	182	100 %

I zde se struktura podobá celkovému souboru, z 5 intersex osob se však s nějakou formou násilí setkali 4 z nich, stejně tak tomu bylo i u diskriminace (viz tabulka 7).

Tabulka 15 Genderová identita respondentů, kteří se setkali s násilím

Genderová identita	Absolutní četnost	Relativní četnost
Cisgender	118	64,8 %
Queer	23	12,7 %
Transgender	23	12,7 %
Nebinární	3	1,7 %
Androgynní	5	2,7 %
Genderfluid	4	2,2 %
Agender	5	2,7 %
Pangender	1	0,5 %
Bigender	0	0 %
Celkem	182	100 %

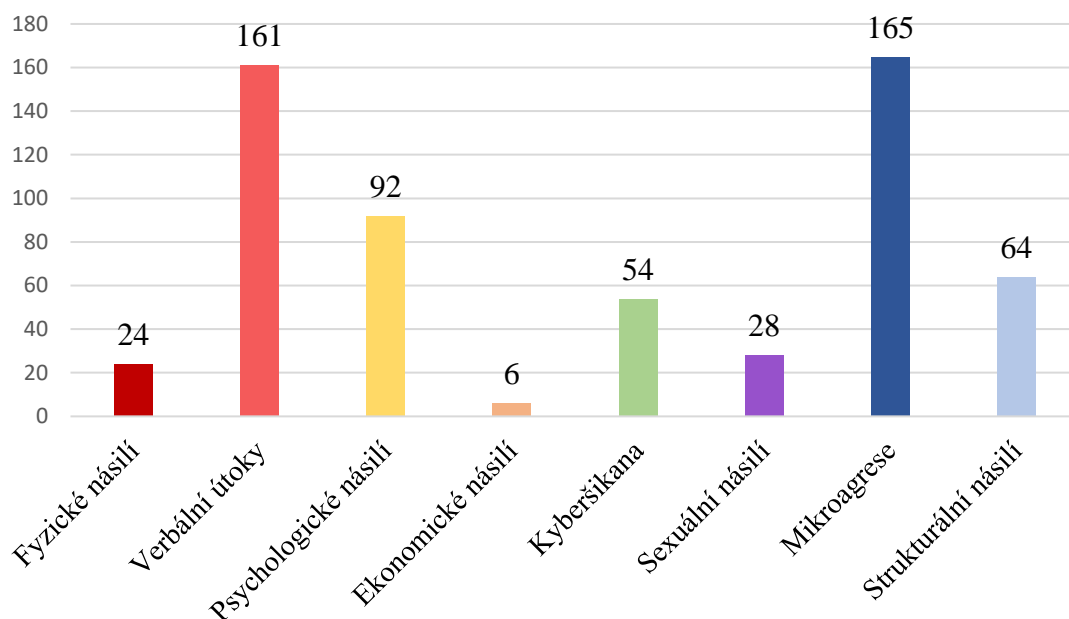
Pohlaví a genderová identita respondentů, kteří mají zkušenost s násilím, se strukturou opět přibližuje předchozímu segmentu. Výzkumu se zúčastnilo celkem 247 cisgender osob, z nichž se 47,8 % (118) setkalo s násilím. Transgender osob a dalších genderových identit bylo celkem 107, zkušenost s násilím má 59,3 % (64) z nich. Tímto zjištěním lze považovat **H3** (Transgender osoby a ostatní genderové identity s výjimkou cisgender mají o více než 30 % častější zkušenosti s násilím vůči jejich osobě než cisgender osoby) **za zamítnutou**.

Tabulka 16 Sexuální orientace respondentů, kteří se setkali s násilím

Sexuální orientace	Absolutní četnost	Relativní četnost
Homosexuální	101	55,5 %
Bisexuální	33	18,1 %
Queer	21	11,5 %
Pansexuální	16	8,8 %
Asexuální	10	5,6 %
Heterosexuální	1	0,5 %
Celkem	182	100 %

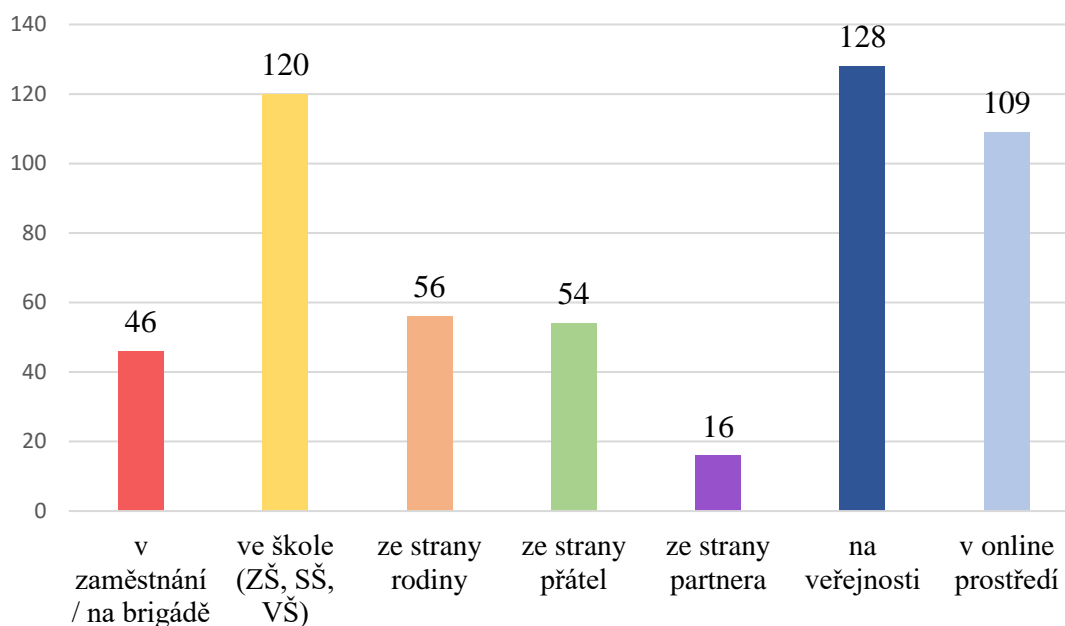
Z celkového vzorku bylo nejvíce obětí násilí mezi asexuály a to 55,6 %, následovali homosexuálové (55,2 %) a pansexuálové (taktéž 55,2 %), queer osob se pak setkalo s násilím 45,7 % a bisexuálů 43,4 %.

Graf 4 *Formy násilí, se kterými se respondenti setkali*

Respondenti měli opět možnost volit více forem násilí. Graf 4 se týká hypotézy č. 5: Verbální forma násilí je o více než 40 % častější než ostatní formy. Nejčastějšími zvolenými formami (z celkových 594, tedy 100 %) byly mikroagrese (27,8 %), verbální útoky (27,1 %) a psychologické násilí (15,5 %). Pro účel hypotézy jsou zařazeny pod verbální formu násilí právě tyto tři formy, celkem byly tedy zvoleny 418× (70,4 %). Ostatní formy (fyzické násilí, ekonomické násilí, kyberšikana, sexuální násilí a strukturální násilí) byly zvoleny 176× (29,6 %), verbální formy jsou o 40,8 % častější. **H5 se tímto tedy potvrzuje.**

Graf 5 Místa, kde se respondenti s násilím setkali

U této otázky bylo celkem 529 odpovědí (100 %), nejčastější z nich byly na veřejnosti (24,2 %), ve škole (22,7 %) a v online prostředí (20,6 %). Násilí ze strany rodiny bylo zvoleno v 10,6 %, ze strany přátel v 10,2 % a v zaměstnání či na brigádě v 8,7 %. Nejméně bylo voleno násilí ze strany partnera (3 %). Jeden z respondentů uvedl, že se setkal s násilím ze strany spolubydlících.

Tabulka 17 Míra výskytu násilí vůči respondentům

Možnosti	Absolutní četnost	Relativní četnost
Pouze jednou	13	7,2 %
V několika případech	116	63,7 %
Častokrát	39	21,4 %
Pravidelně	11	6 %
Denně	3	1,7 %
Celkem	182	100 %

Pouze jednou za život se s násilím setkalo 13 (7,2 %) respondentů. Celkem 63,7 % se s násilím setkalo v několika případech a 21,4 % častokrát. 11 (6 %) se s ním však setkává pravidelně a 3 (1,7 %) každý den.

Otázka č. 5 v tomto segmentu, stejně jako v předchozím, nabízela možnost popsat svou zkušenost s násilím blíže. Celkem toho využilo 23 respondentů.

Tabulka 18 Vybrané zkušenosti respondentů s násilím

Respondent	Výpověď
muž, 17 let, transgender, bisexuální	Ve škole mi přejí smrt, už jsem měla i nůž u krku, jinak jsou to různé jiné urážky a narážky na to, že jsem trans.
žena, 28 let, cisgender, lesba	Nejhoršími zážitky asi byly, když přede mnou muž masturboval ve vlaku se sprostými homofobními poznámkami anebo když na mě muž plivnul se slovy se sprostým homofobním komentářem.
muž, 15 let, cisgender, gay	Na ZŠ jsem byl slovně napadán od mých 8 let do 14 let a poté na SŠ už mě jen někteří hetero spolužáci z vyšších ročníků ostrakizují anebo se mi smějí... jsem na Gymnáziu.
žena, 43 let, transgender, heterosexuální	Šlo vesměs o verbální útoky z velké části v prostředí, kde se konzumoval alkohol. Dost jsem tomu šel naproti, protože jsem v určitém období utíkal před svým údělem a před určitou bezradností k alkoholu i dalším psychotropním látkám.
žena, 18 let, cisgender, lesba	Lidi na mě na ulici pokřikují a nadávají. Šla jsem s přítelkyní v obchodě a parta teenagerů na nás začala rvát a pronásledovat nás, když jsme pak zašly do knihkupectví, tak odešli.
muž, 12 let, pangender, bisexuální	Podle kamarádů na ZŠ jsem gay, celá škola si to teď myslí a bojím se vůbec jít na chodbu.
žena, 28 let, cisgender, lesba	Nejčastěji je to ve formě urážek, bohužel párkrát i fyzické napadení.
žena, 17 let, genderfluid, homosexuální	3 roky zpátky, po dlouhých letech trápení sama se sebou, jsem se rozhodla se vyoutovat na soc. síti, jednoduše jsem si jen na pride dala lesbickou vlajku do příspěvku. Od té doby jsem byla zaplavena anonymními i veřejnými zprávami typu "zab se". Ve 13, kdy jsem se poprvé smířila s tím, že nejsem hetero, mě 17 letý kluk opakovaně znásilňoval a obtěžoval, protože věřil, že ze mne udělá hetero ženu.

4.5 Shrnutí výzkumného šetření

Celkem se šetření, provedeného v březnu 2024, zúčastnilo 359 respondentů, z nichž je 354 součástí LGBT+ spektra, tudíž tvořili validní vzorek. Bylo využito techniky dotazníku, který se skládal ze tří částí a celkem 15 otázek týkajících se zkušeností s diskriminací a násilím.

Z celkového počtu tvořilo 70,9 % (251) respondentů ženy, 27,7 % (98) byli muži a 1,4 % intersex osoby (5). Nejčastější uváděnou genderovou identitou byla cisgender (69,8 %), queer (12,1 %) a transgender (10,1 %). Nejvíce frekventovanými sexuálními orientacemi mezi respondenty byla homosexualita (51,7 %) a bisexualita (21,5 %). Celkem 75,7 % (268) z celkového počtu respondentů se někdy během svého života setkala s diskriminací a 51,4 % (182) bylo oběťmi násilí.

Z formulovaných hypotéz se tři zamítly a dvě potvrdily:

Hypotéza č. 1 – S diskriminací kvůli své sexuální orientaci nebo genderové identitě se během svého života setkala více než polovina dotázaných; **potvrzena**. S diskriminací se setkala 75,7 % respondentů.

Hypotéza č. 2 – Transgender osoby a ostatní genderové identity s výjimkou cisgender mají o více než polovinu častější zkušenosti s diskriminací vůči jejich osobě než cisgender osoby; **zamítnuta**. Z cisgender osob se setkala s diskriminací 72 %, z transgender a dalších genderových identit jich bylo 84 %.

Hypotéza č. 3 – Transgender osoby a ostatní genderové identity s výjimkou cisgender mají o více než 30 % častější zkušenosti s násilím vůči jejich osobě než cisgender osoby; **zamítnuta**. Výzkumu se zúčastnilo celkem 247 cisgender osob, z nichž se 47,8 % setkala s násilím. Z transgender osob a dalších genderových identit bylo oběťmi násilí 59,3 %.

Hypotéza č. 4 – Nejčastěji se s násilím z důvodu sexuální orientace nebo genderové identity setkávají lidé ve věku od 19 do 25 let; **zamítnuta**. Respondentů, kteří se setkali s násilím a spadají do věkové skupiny 19 až 25 let, bylo celkem 87. Respondentů mladších 19 let a starších 25 let bylo 95.

Hypotéza č. 5 – Verbální forma násilí je o více než 40 % častější než ostatní formy; **potvrzena**. Verbální forma násilí (včetně mikroagresí a psychologického násilí) tvořila 70,4 %. Ostatní formy (fyzické násilí, ekonomické násilí, kyberšikana, sexuální násilí a strukturální násilí) tvořily 29,6 %, verbální násilí je tak o 40,8 % častější.

Nejčastější formou diskriminace je obtěžování (41 %) a nepřímá diskriminace (27,4 %). Nejčastěji se s ní respondenti setkali na veřejnosti (26,1 %), v online prostředí (21,3 %) a ve školách (20 %).

Místa, kde se s násilím respondenti setkali nejčastěji, jsou stejná jako u diskriminace, tedy na veřejnosti (24,2 %), ve školách (22,7 %) a v online prostředí (20,6 %). Složení pohlaví, sexuálních orientací a genderových identit se v obou segmentech podobalo.

Cíl, kterým bylo zjistit, v jaké míře a v jakých formách se respondenti setkali s různými typy násilí anebo diskriminace, které byly motivovány jejich sexuální orientací anebo genderovou identitou, byl tedy splněn. Výzkumné šetření potvrdilo, že se LGBT+ lidé neustále s diskriminací a násilím setkávají, jak je vidět i z výzkumů nastíněných v teoretické části práce a v úvodu empirické části. Tato zjištění jsou klíčová pro navrhování a implementaci efektivních preventivních opatření a intervencí, které by mohly přispět k vytvoření bezpečnějšího a inkluzivnějšího prostředí pro všechny členy LGBT+ komunity.

Je však třeba vzít v úvahu limit výzkumu, nýbrž ten, že některá data mohou být nepřesná z důvodu subjektivního souzení respondentů. Nelze s jistotou konstatovat, že jednotlivé případy diskriminace a násilí byly motivovány čistě sexuální orientací anebo genderovou identitou. Další rezervou šetření je vzorek, který byl nevyrovnaný, co se pohlaví, genderové identity a sexuální orientace týče. Je tedy vhodné interpretovat výsledky s odpovídající opatrností a vnímat je jako základní kámen pro výzkumy rozsáhlejšího rázu.

Závěr

Bakalářská práce s názvem *Diskriminace a násilí motivované sexuální orientací a genderovou identitou* v teoretických kapitolách přiblížila hlavní koncept LGBT+ komunity, její historické a současné pojetí v České republice a věnovala se pojmům jako je genderová identita, pohlaví, sexuální orientace a coming out. Také definovala a rozebrala jednotlivé formy diskriminace a násilí a nastínila jejich možnou prevenci.

Z empirické části práce vyšlo najevo, že diskriminace a násilí z důvodu sexuální orientace a genderové identity jsou stále velmi aktuálním problémem, s diskriminací se setkaly tři čtvrtiny (75,7 %) respondentů a s násilím má zkušenost více jak polovina z nich (51,4 %). Tyto výsledky přiblížily rozsah a závažnost problematiky, se kterou se LGBT+ lidé potýkají.

Navzdory zmíněným pokrokům, které byly dosaženy v porovnání s historií, je stále patrné, že značná část LGBT+ komunity se v moderní společnosti, byť třeba jen částečně, necítí bezpečně a spokojeně. Předkládaná práce může podle názoru autorky sloužit nejenom jako podnět k dalšímu zkoumání zmíněných negativních jevů, ale také jako další z důkazů toho, že je důležité témata LGBT+ nezamíchat a je potřeba další osvěta, vzdělávání, podpora organizací ale i jednání vlády. Tímto se také nabízí reflexe nad stávajícími opatřeními a jejich dostatečností v boji proti diskriminaci a násilí. Bakalářská práce poskytuje platformu pro kontinuální diskusi, další výzkumy a zdůrazňuje potřebu trvalého a systematického řešení tohoto tématu.

Práce nabízí využití i v praktickém kontextu, a to zejména pro ty, kteří budou pracovat s jednotlivci z LGBT+ komunity a potřebují lépe porozumět jejich aktuální situaci a základním konceptům. V rámci sociální práce může být pochopení specifických potřeb a výzev, kterým čelí LGBT+, základním prvkem pro poskytování efektivní podpory a služeb. Je důležité rozpoznat možné dopady stigmatizace a diskriminace na zdraví jedinců z LGBT+ komunity a zajistit jim adekvátní péči a podporu. V oblasti vzdělávání je zapojení do této problematiky nezbytné pro vytváření inkluzivního a respektujícího prostředí pro studenty všech sexuálních orientací a genderových identit. Celkově lze tedy říci, že bakalářská práce přináší užitečné informace a perspektivy, které jsou klíčové pro každého, kdo pracuje s LGBT+ lidmi, a pomáhá tak posilovat kompetenci a senzibilitu v práci s touto skupinou populace.

Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje

- BENŇOVÁ, Kateřina et al. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR, 2007. 72 s. ISBN 978-80-87041-33-8.
- FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. 527 s. ISBN 80-7272-010-4.
- FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2. vyd. Praha: Grada, 2014. 231 s. ISBN 978-80-247-5046-0.
- HAŠKOVCOVÁ, M. *Manuálek o násilí*. Brno: národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v brně, 2004. 39 S. ISBN 80-7013-397-X.
- HIML, Pavel, SEIDL, Jan, SCHINDLER, Franz a kol. *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, 2013. 649 s. Každodenní život; sv. 56. ISBN 978-80-257-0876-7.
- hledají sami sebe*. Brno: STUD Brno, 2002, 36 s. ISBN 80-238-8850-1.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2. vyd. Praha: Grada, 2016. 254 s. ISBN 978-80-247-5326-3.
- JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum, 2000. 218 s. ISBN 80-7184-954-5.
- MIOVSKÝ, Michal et al. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN, 2010. 253 s. ISBN 978-80-87258-47-7.
- PAVLICA, Karel a kol. *Obavy a přání trans lidí: výsledná zpráva z výzkumu realizovaného spolkem Trans*parent z.s. v roce 2018*. Ostrava: Trans*parent z.s., 2019. 90 s. ISBN 978-80-906362-4-8.
- PROCHÁZKA, Ivo. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky*
- PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2003. 322 s. ISBN 80-7178-772-8.
- SEIDL, Jan a kol. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host, 2012. 582 s. ISBN 978-80-7294-585-6.
- SLOBODA, Zdeněk. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. Praha: Pasparta, 2016. 163 s. ISBN 978-80-88163-09-1.
- WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. 724 s. ISBN 978-80-247-2492-8.

Internetové zdroje

- AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION. Understanding sexual orientation and homosexuality. In: *American Psychological Association* [online]. 2008 [cit. 2024-03-04]. Available from: <https://www.apa.org/topics/lgbtq/orientation>.
- AMNESTY INTERNATIONAL ČR. Právní postavení a společenské přijetí trans lidí. In: *Amnesty International Česká republika* [online]. 2024 [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/lgbti/lgbt-v-ceske-republice>.
- C. H. COOK, Christopher. The causes of human sexual orientation. *Theology & Sexuality* [online]. 2020, vol. 27, no. 1, pp. 1–19 [cit. 2024-03-15]. ISSN 1745-5170. Available from: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13558358.2020.1818541>.
- CÍSAŘ, Ondřej a VRÁBLÍKOVÁ, Kateřina. *LGBT aktivismus v České republice: historie, organizace a aktivisté* [online]. Praha: Sociologický ústav, v.v.i. AV ČR, 2012. 38 s. [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: https://cz.boell.org/sites/default/files/studie_lgbt_v_cr.pdf. Výzkumná zpráva.
- ČESKÁ TELEVIZE. Československo a trans lidé. In: *ČT edu* [online video]. 24. 2. 2023 [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/14504-ceskoslovensko-a-trans-lide>.
- DEMISEXUALITY RESOURCE CENTER. What is Demisexuality? *Demisexuality Resource Center: resources for demisexuals, partners, and allies* [online]. Demisexuality Resource Center, 2015 [cit. 2024-03-05]. Available from: <http://demisexuality.org/articles/what-is-demisexuality/>.
- FAJFETA, Martin a SLOBODA, Zdeněk. *Sociální a právní aspekty života intersex lidí v Česku: Podkladová studie – sociální aspekty života intersex lidí v Česku* [online]. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2021. 62 s. [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: https://lgbt-zdravi.cz/WEB/wp-content/uploads/2023/02/BytLGBTQvCesku2022_report.pdf. Podkladová studie.
- FAKULTNÍ NEMOCNICE BRNO. Klienti s genderovými nesoulady. In: *Fakultní nemocnice Brno* [online]. Brno: FN Brno, 2024 [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: <https://www.fnbrno.cz/areal-bohunice/sexuologicke-oddeleni/klienti-s-genderovymi-nesoulady/t5802>.
- FIFKOVÁ, Hana, WEISS, Petr, PROCHÁZKA, Ivo a kol. *Transsexualita a jiné poruchy pohlavní identity* [online]. Vyd. 2. Praha: Grada, 2008. 202 s. [cit. 2024-

- 03-16]. ISBN 978-80-247-6962-2. Dostupné z: https://transreads.org/wp-content/uploads/2023/02/2023-02-05_63dfe89324fc4_transsexualita-a-jine-poruchy-pohlavni-identity_hanka-fifkova_eknihovna1.pdf.
- FRA. *Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States: Part II - The Social Situation* [online]. Vienna: European Union Agency for Fundamental Rights, 2009. 157 pp. [cit. 2024-03-16]. Available from: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/397-FRA_hdgso_report_part2_en.pdf. Report.
- GINOZA, Mary Kame, MILLER, Tristan, et al. *The 2014 AVEN Community Census: Preliminary Findings* [online]. AVEN Survey Team, 2014. 19 pp. [cit. 2024-03-05]. Available from: <https://asexualcensus.files.wordpress.com/2014/11/2014censuspreliminaryreport.pdf>.
- HALL, William. Sexual Orientation. *Encyclopedia of Social Work* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2019, pp. 1–23 [cit. 2024-03-10]. Available from: <https://wjhall.web.unc.edu/wp-content/uploads/sites/11637/2019/04/Sexual-Orientation-encyclopedi-of-social-work.pdf>.
- HRC. LGBTQ+ Pride Flags. In: *Human Rights Campaign* [online]. 2024 [cit. 2024-03-30]. Available from: <https://www.hrc.org/resources/lgbtq-pride-flags>.
- IN IUSTITIA [@InIUSTITIA]. In: X [online]. 11. 10. 2023 [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://twitter.com/InIUSTITIA/status/1712113925683097679>.
- IPSOS. *LGBT+ Pride 2021 Global Survey* [online]. New York: Ipsos, 2021. 39 p. [cit. 2024-03-16]. Available from: <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2021-06/lgbt-pride-2021-global-survey-ipsos.pdf>. Survey report.
- JSME FÉR. Třetí hlasování. *Jsmе fér: manželství pro všechny* [online]. Praha: iniciativa Jsme fér, 2024 [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/treti_hlasovani_2024.
- KADLECOVÁ, Tereza, KOSTIHA, Stanislav, MACHÁČKOVÁ, Marcela a kol. *Specifika sociální práce respektující genderovou, sexuální a vztahovou rozmanitost* [online]. Praha: Prague Pride z.s., 2020. 132 s. [cit. 2024-03-16]. ISBN 978-80-908096-1-1. Dostupné z: <https://praguepride.cz/cs/kdo-jsme/media-download/publikace/84-specifika-socialni-prace-respektujici-genderovou-sexualni-a-vztahovou-rozmanitost/>.

- KALIBOVÁ, Klára, NASKOSOVÁ, Petra a STAVROVSKÝ, Tomáš. *Předsudečné násilí proti LGBTQ+ lidem - průvodce pro policii* [online]. Praha: In IUSTITA, o. p. s., 2023. 30 s. [cit. 2024-03-18]. ISBN 978-80-88172-49-9. Dostupné z: https://in-ius.cz/wp-content/uploads/2023/05/Toolkit_policie.pdf/.
- KOLDINSKÁ, Kristina. Teoretická východiska: pojmy a koncepty související s rovností. In: SKÁLOVÁ, Helena, ed. *Neviditelný problém: rovnost a diskriminace v praxi* [online]. Praha: Gender Studies, o. p. s., 2010, s. 11–16. ISBN 978-80-86520-30-8. Dostupné z: https://invenio.nusl.cz/record/392793/files/nusl-392793_1.pdf.
- KORPAISARN, Sira, SAFER, Joshua D. Etiology of Gender Identity. *Endocrinology and Metabolism Clinics of North America: Transgender Medicine* [online]. 2019, vol. 48, no. 2, pp 323 –329 [cit. 2024-03-15]. ISSN 1558-4410. Available from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0889852919300027?via%3Dihub/>.
- KOUBOVÁ, Julie. DVTV: Změna pohlaví? Vyšetření jsou ponižující, jsou to příšerné příběhy, říká trans žena. Moderuje Daniela DRTINOVÁ. In: *Aktuálně.cz* [online video]. 6. 4. 2017 [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-06-04-2017-konec-intervenci-cnb-koubova/r~35fa70861af811e7a70b002590604f2e/r~9fde551019dd11e7a8d6002590604f2e/>.
- MAYO CLINIC STAFF. Gender dysphoria. In: *Mayo Clinic* [online]. Rochester: Mayo Foundation for Medical Education and Research, 2024 [cit. 2024-03-16]. Available from: <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/gender-dysphoria/symptoms-causes/syc-20475255>.
- NĚMCOVÁ, Barbora. Komise zamítla Tereze změnu pohlaví kvůli jménu. Je to ponižující, říká transsexuálka. In: *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., 2018 [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/komise-zamitla-tereze-zmenu-pohlavi-kvuli-jmenu-je-to-ponizu/r~c46edefee33011e8b2380cc47ab5f122/>.
- PÁLOVÁ, Anna. Víkendový útok na gay pár není jediný. Olivera zmlátili, když procházel kolem hospody. In: *Prague Pride* [online]. Praha: Prague Pride z. s., 2021 [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: <https://www.praguepride.cz/cs/cteni-a-foto/clanky/1567-vikendovy-homofobni-utok-neni-jediny-olivera-zmlatili-kdyz-prochazel-kolem-hospody>.

- PECHOVÁ, Olga. Lidé s růžovým trojúhelníkem. *Translidé* [online]. TransForum, 2005 [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: <http://www.translide.cz/ruzovy-trojuhelnik>.
- PETRUŽELKA, Benjamin, WALACH, Václav a KALIBOVÁ, Klára. Diskriminace a násilí motivované sexuální orientací nebo genderovou identitou: Online šetření mezi LGBT+ lidmi v Česku. *Česká kriminologie* [online]. 2020, č. 1 [cit. 2024-03-24]. ISSN 2464-6210. Dostupné z: <https://www.ceskakriminologie.cz/wp-content/uploads/2023/12/Diskriminace-a-nasili.pdf>.
- PEW RESEARCH CENTER. *A Survey of LGBT Americans - Chapter 3: The Coming Out Experience* [online]. Washington: Pew Research Center, 2013 [cit. 2024-03-20]. Available from: <https://www.pewresearch.org/social-trends/2013/06/13/chapter-3-the-coming-out-experience/>. Report.
- PITONÁK, Michal a MACHÁČKOVÁ, Marcela. *Být LGBTQ+ v Česku 2022* [online]. Praha: Národní ústav duševního zdraví, 2013. 283 s. [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: https://lgbt-zdravi.cz/WEB/wp-content/uploads/2023/02/BytLGBTQvCesku2022_report.pdf. Výzkumná zpráva.
- PRAGUE PRIDE. O nás. *Prague pride* [online]. Praha: Prague Pride z. s., 2024 [cit. 2024-03-05]. Dostupné z: <https://www.praguepride.cz/cs/kdo-jsme/o-nas>.
- PRAGUE PRIDE. *sbarvouven.cz* [online]. Praha: INNIT, 2024 [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://www.sbarvouven.cz>.
- PRAGUE PRIDE. *ucimolgbt.cz* [online]. Praha: INNIT, 2024 [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://ucimolgbt.praguepride.com/>.
- QUEER GEOGRAPHY. Terminologie. In: *LGBT zdraví* [online]. Praha: Queer geography, z.s., 2023 [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: <https://lgbt-zdravi.cz/slovník-pojmu/>.
- ROSELLI, Charles E. Neurobiology of gender identity and sexual orientation. *Journal of Neuroendocrinology* [online]. 2017, vol. 30, no. 7 [cit. 2024-03-15]. ISSN 1365-2826. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6677266/>.
- SOKAČOVÁ, Linda. Závěrečná zpráva z výzkumu „Nenechte se diskriminovat“. In: SKÁLOVÁ, Helena, ed. *Neviditelný problém: rovnost a diskriminace v praxi* [online]. Praha: Gender Studies, o. p. s., 2010, s. 29–47. ISBN 978-80-86520-30-8. Dostupné z: https://invenio.nusl.cz/record/392793/files/nusl-392793_1.pdf.
- ŠABATOVÁ, Anna. *Být LGBT+ v Česku: Zkušenosti LGBT+ lidí s předsudky, diskriminací, obtěžováním a násilím z nenávisti* [online]. Brno: Kancelář

- veřejného ochránce práv, 2019, 96 s. [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/Vyzkum-LGBT.pdf>.
- THE ASEXUAL VISIBILITY & EDUCATION NETWORK. Overview. *Asexuality.org* [online]. Oakland: The Asexual Visibility & Education Network, 2024 [cit. 2024-03-05]. Available from: <https://www.asexuality.org/?q=overview.html>.
- TRANS*PARENT. Den proti homofobii, bifobii a transfobii! In: *Jsme Trans*parent* [online]. Praha: Trans*parent z.s., 2020–2024 [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: https://jsmeTrans*parent.cz/den-proti-homofobii-bifobii-a-transfobii/.
- TRANS*PARENT. Kdo jsou trans* lidé. *Jsme Trans*parent* [online]. Praha: Trans*parent z.s., 2020–2024 [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: https://jsmeTrans*parent.cz/o-translidech/kdo-jsme/.
- TRUMAN, L. Jennifer and MORGAN, E. Rachel. *Violent Victimization by Sexual Orientation and Gender Identity, 2017–2020* [online]. Washington: Bureau of Justice Statistics, 2022. 22 pp. [cit. 2024-03-16]. Available from: <https://bjs.ojp.gov/content/pub/pdf/vvsogi1720.pdf>. Statistical brief.
- UNITE UK. A-Z List of Sexualities. In: *Unite UK* [online]. 2018 [cit. 2024-03-12]. Available from: <https://uniteuk1.com/2018/06/a-z-list-of-sexualities/>.
- ÚZIS ČR. *10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí*. [online]. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2023 [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/>.
- ÚZIS ČR. *11. revize Mezinárodní klasifikace nemocí*. [online]. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2024 [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: <https://icd.who.int/browse/2024-01/mms/cs>.
- VICKERY, Allison. Debunking Common Myths about Omnisexuality. In: *Canadian Pride Historical Society* [online]. Winnipeg: CPHS, 2023 [cit. 2024-03-16]. Available from: <https://cphs.ca/debunking-common-myths-about-omnisexuality/>.
- Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s. r. o., 2010–2024 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198>.

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách. In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s. r. o., 2010–2024 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-373#hlava2>.

Seznam objektů

Seznam tabulek

Tabulka 1 Věková struktura respondentů.....	39
Tabulka 2 Pohlaví respondentů	39
Tabulka 3 Genderová identita respondentů	40
Tabulka 4 Sexuální orientace respondentů	40
Tabulka 5 Zkušenost respondentů s diskriminací	41
Tabulka 6 Věková struktura respondentů, kteří se setkali s diskriminací	41
Tabulka 7 Pohlaví respondentů, kteří se setkali s diskriminací.....	42
Tabulka 8 Genderová identita respondentů, kteří se setkali s diskriminací	42
Tabulka 9 Sexuální orientace respondentů, kteří se setkali s diskriminací	42
Tabulka 10 Míra výskytu diskriminace vůči respondentům	44
Tabulka 11 Vybrané zkušenosti respondentů s diskriminací	45
Tabulka 12 Zkušenosti s násilím	47
Tabulka 13 Věková struktura respondentů, kteří se setkali s násilím	47
Tabulka 14 Pohlaví respondentů, kteří se setkali s násilím.....	47
Tabulka 15 Genderová identita respondentů, kteří se setkali s násilím	48
Tabulka 16 Sexuální orientace respondentů, kteří se setkali s násilím	48
Tabulka 17 Míra výskytu násilí vůči respondentům	50
Tabulka 18 Vybrané zkušenosti respondentů s násilím	51

Seznam grafů

Graf 1 Zkušenosti LGBT+ osob s diskriminací během let 2017 – 2022 podle genderové identity (Petruželka, Walach, Kalibová, 2020, s. 15)	35
Graf 2 Formy diskriminace, se kterými se respondenti setkali.....	43
Graf 3 Místa, kde se respondenti s diskriminací setkali	44
Graf 4 Formy násilí, se kterými se respondenti setkali.....	49
Graf 5 Místa, kde se respondenti s násilím setkali.....	50

Seznam obrázků

Obrázek 1 Původní vlajka LGBT+ komunity v porovnání s aktuální verzí.....	10
Obrázek 2 Zkušenosti respondentů s diskriminací podle oblastí života (Petruželka, Walach, Kalibová, 2020)	34
Obrázek 3 Zkušenosti LGBT+ jedinců s násilím a vyhrožováním podle věku (Pitoňák, Macháčková, 2023).....	36
Obrázek 4 Nejčastější formy diskriminace nebo násilí, se kterými se LGBT+ jedinci setkali v letech 2014 – 2019 (Šabatová, 2019)	36

Přílohy

Příloha A Znění dotazníku

Dobrý den,

jsem studentkou 3. ročníku programu *Sociální patologie a prevence* na Univerzitě v Hradci Králové a ráda bych Vás touto cestou požádala o vyplnění dotazníku k mé bakalářské práci na téma Diskriminace a násilí motivované sexuální orientací a genderovou identitou, která se věnuje **zkušenostem členů LGBT+ komunity s diskriminací a násilím vůči jejich osobě.**

Dotazník je **zcela anonymní** a je koncipovaný pro všechny, kdo se cítí být součástí LGBT+ komunity ať už kvůli své sexuální orientaci a/nebo genderové identitě. Otázky jsou směřované na diskriminaci a násilí přímo vůči Vaší osobě.

Předem děkuji za Váš čas,

Adéla Honzíková

*Vyplněním tohoto dotazníku dáváte souhlas ke zpracování Vašich odpovědí pro účely bakalářské práce.

Základní informace

Otázka č. 1 – Považujete se za součást spektra LGBT+ (na základě Vaší sexuální orientace nebo genderové identity)?

Ano / Ne

Otázka č. 2 – Kolik je Vám let?

otevřená odpověď

Otázka č. 3 – Jaké je Vaše pohlaví?

Poznámka: Pro účely tohoto dotazníku je pohlaví chápáno jako termín označující biologické rozdíly mezi muži, ženami a intersex osobami. Pokud jste prošli chirurgickou změnou pohlaví, zvolte prosím to, které je aktuální.

Otázka č. 4 – Jaká je Vaše genderová identita?

- cisgender (osoba, jejíž gender a genderová identita se shoduje s pohlavím)

- transgender (osoba, jejíž gender a genderová identita se neshoduje s pohlavím při narození)
- nebinární (osoba, jež se nepřiklání ani k jednomu pohlaví)
- androgynní (osoba, jejíž podoba či identifikace je mezi femininní a maskulinní, a která se tedy genderově prezentuje smíšeně nebo neutrálně)
- pangender (osoba, jejíž genderová identita je souhrnem všech identit)
- genderfluid (osoba, jejíž genderová identita je fluidní čili proměnlivá)
- agender (osoba, která necítí příslušnost k žádné genderové identitě)
- queer (zastřešuje osoby, které se nechtějí škatulkovat nebo si nejsou jisté)
- jiná:

Otázka č. 5 – Jaká je Vaše sexuální orientace?

- heterosexuální
- homosexuální (gay nebo lesba)
- bisexuální
- pansexuální
- asexuální (celé „ace spektrum“ včetně demisexuality)
- queer (zastřešuje osoby, které se nechtějí škatulkovat nebo si nejsou jisté)
- jiná:

Segment A – Zkušenosti s diskriminací

Otázka č. 6 – Setkali jste se někdy s diskriminací z důvodu Vaší sexuální orientace nebo genderové identity?

Ano / Ne

Otázka č. 7 – S jakými formami diskriminace jste se setkali? (Můžete vybrat více možností)

- Přímá diskriminace (situace, v níž se s osobou či skupinou zachází méně příznivě než s jinou osobou ve srovnatelné situaci a která je nezákonná – například odmítnutí poskytnutí zdravotní péče, nepřijetí na pracovní pozici)
- Nepřímá diskriminace (situace, v níž se s osobou či skupinou zachází méně příznivě na základě něčeho zdánlivě neutrálního - například striktní dresscode, státní finanční podpora v rodičovství nebo nedostatečné služby ve zdravotnictví pro transgender osoby)

- Obtěžování (nežádoucí chování, jehož záměrem nebo důsledkem je snížení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí)
- Pronásledování (stalking)
- Sexuální obtěžování (osahávání, sexuálně zabarvené vtipy či zprávy apod.)
- nikdy jsem se s diskriminací nesetkal/a/x

Otázka č. 8 – Kde jste se s diskriminací setkali? (Můžete vybrat více možností)

- v zaměstnání / na brigádě
- ve škole (ZŠ, SŠ, VŠ)
- ze strany rodiny
- ze strany přátel
- ze strany partnera
- na veřejnosti (v obchodě, baru, hromadné dopravě, kině...)
- v online prostředí
- nikdy jsem se s diskriminací nesetkal/a/x

Otázka č. 9 – Kolikrát jste se s diskriminací setkali?

- pouze jednou
- v několika případech
- častokrát
- pravidelně
- denně
- nikdy jsem se s diskriminací nesetkal/a/x

Otázka č. 10 – Pokud chcete, zde máte prostor blíže popsat své zkušenosti s diskriminací:

Segment B – Zkušenosti s násilím

Otázka č. 11 – Byli jste někdy obětí násilí z důvodu Vaší sexuální orientace nebo genderové identity?

Poznámka: Násilím není myšlena jen jeho fyzická forma, ale i verbální útoky, psychologické násilí, ekonomické násilí, kyberšikana, sexuální násilí, mikroagrese a strukturální násilí (vysvětleno níže).

Ano / Ne

Otázka č. 12 – S jakými formami násilí jste se setkali? (Můžete vybrat více možností)

- Fyzické násilí
- Verbální útoky (nadávky, slovní útoky, útočné textové zprávy, telefonáty, nelichotivé přezdívky, nevhodné vtipy, nenávistné projevy na demonstracích)
- Psychologické násilí (outing, zastrašování, vyhrožování, ponižování)
- Ekonomické násilí (ničení cizího majetku, žhářství, graffiti)
- Kyberšikana (nenávistné komentáře, vytváření falešných profilů, zveřejňování soukromých konverzací)
- Sexuální násilí (sexuální obtěžování, znásilnění)
- Mikroagrese (úmyslné i neúmyslné nevhodné vtipy a komentáře, bagatelizace nevhodného chování, zpochybňování sexuální orientace, heteronormativita - automatický předpoklad, že jsou všichni lidé cisgender a heterosexuální apod.)
- Strukturální násilí (násilí, které je zakotveno v sociálních, politických nebo ekonomických strukturách společnosti – příkladem může být nedostatečná právní ochrana a chybějící zákony, nevhodný přístup ve zdravotnictví, nedostatečná sexuální výchova)
- nikdy jsem se s násilím neseťkal/a/x

Otázka č. 13 – Kde jste se s násilím setkali? (Můžete vybrat více možností)

- v zaměstnání / na brigádě
- ve škole (ZŠ, SŠ, VŠ)
- ze strany rodiny
- ze strany přátel
- ze strany partnera
- na veřejnosti (v obchodě, baru, hromadné dopravě, kině...)
- v online prostředí
- nikdy jsem se s násilím neseťkal/a/x

Otázka č. 14 – Kolikrát jste se s násilím setkali?

- pouze jednou
- v několika případech
- častokrát
- pravidelně

- denně
- nikdy jsem se s násilím neseťkal/a/x

Otázka č. 15 – Pokud chcete, zde máte prostor blíže popsat své zkušenosti s násilím:

Děkuji za Váš čas a poskytnuté informace. Pokud Vás budou zajímat výsledky tohoto šetření nebo máte poznámky k dotazníku, kontaktuje mě prosím na e-mail adela.honzikova@gmail.com.